

Fremsat den 26. marts 2010 af justitsministeren (Lars Barfoed)

Forslag

til

Lov om ændring af retsplejeloven og lov om ændring af retsplejeloven

(Gengivelse af forklaringer i straffesager og justering af landsdommernormering)

§ 1

I retsplejeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1053 af 29. oktober 2009, som ændret ved § 1 i lov nr. 1266 af 16. december 2009 og § 2 i lov nr. 73 af 26. januar 2010, foretages følgende ændringer:

1. I § 5, stk. 2, 1. pkt., ændres »58« til: »56«.
2. I § 5, stk. 2, 2. pkt., ændres »38« til: »36«.
3. § 33 a ophæves.
4. § 36 affattes således:
»§ 36. Der foretages kun oplæsning og efter omstændighederne vedtagelse af rettens gengivelse af en forklaring, når rettens formand finder det hensigtsmæssigt.«
5. I § 41 f, stk. 5, 1. pkt., indsættes efter »domme og kendelser«:
»samt afskrifter som nævnt i § 713, stk. 3.«.
6. I § 186, stk. 1, indsættes efter »under hovedforhandling«:
»i en borgerlig sag«.
7. I § 186, stk. 4, 2. pkt., udgår »eller forsvarer«.
8. I § 218 a indsættes som stk. 4:
»Stk. 4. Hvis indholdet af en forklaring i en straffesag ikke optages i retsbogen, jf. § 712, stk. 1, kan gengivelse af forklaringen i dommens fremstilling af sagen undlades.«
9. Kapitel 64 affattes således:

»Kapitel 64

Gengivelse af forklaringer

§ 710. Det væsentlige indhold af forklaringer, der afgives for en ret, optages i retsbogen, jf. dog § 712, stk. 1. Hvis den

pågældende tidligere er afhørt for en ret, er en henvisning her- til tilstrækkelig, således at kun væsentlige afvigelser eller præciseringer medtages.

Stk. 2. Vidner og syns- og skønsmænd, hvis forklaring er blevet gengivet i retsbogen, har efter rettens nærmere bestemmelse adgang til at gennemse gengivelsen af forklaringen.

§ 711. Forklaringer, der ved byret afgives under hovedforhandling eller i sager, der behandles efter § 723 eller § 831, lydoptages, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Rettens formand kan bestemme, at der ikke skal ske lydoptagelse af en forklaring afgivet i et retsmøde som nævnt i stk. 1.

Stk. 3. Rettens formand kan bestemme, at der skal ske lydoptagelse af en forklaring afgivet i retsmøder, der ikke er omfattet af stk. 1.

Stk. 4. Rettens formand kan bestemme, at der ved lydoptagelse efter stk. 1 og 3 tillige optages billede.

§ 712. Er der af retten foretaget billed- eller lydoptagelse af en forklaring i medfør af § 711, stk. 1 eller 3, optages indholdet af forklaringen kun i retsbogen, hvis:

- 1) rettens formand bestemmer det,
- 2) sigtede, tiltalte, forsvareren eller anklagemyndigheden anmoder om det,
- 3) en dom ankes, et spørgsmål i sagen indbringes for højere ret, eller der indgives ansøgning til Procesbevillingsnævnet, eller
- 4) der gives aktindsigt i medfør af § 41 d i indførsler i retsbogen vedrørende en forklaring.

Stk. 2. I de tilfælde, hvor en forklaring optages i retsbogen efter stk. 1, anses retsbogens gengivelse heraf som et bilag til en eventuel dom i sagen.

§ 713. Sigtede eller tiltalte har adgang til at se eller høre en billed- eller lydoptagelse af en forklaring, medmindre sigtede eller tiltalte ikke har adgang til at gøre sig bekendt med forklaringen. Sigtede eller tiltalte kan efter rettens nærmere be-

stemmelse se eller høre billed- eller lydoptagelsen hos retten eller forsvareren.

Stk. 2. Den, der efter §§ 41 f eller 41 g kan gives aktindsigt i indførsler i retsbogen vedrørende en forklaring, der er lydoptaget efter § 711 uden at være optaget i retsbogen, kan høre optagelsen hos retten, medmindre retten finder det betænkeligt.

Stk. 3. Efter anmodning kan retten under de betingelser, der er anført i stk. 2, tillade, at der til brug for meddelelse af aktindsigt efter retsplejelovens §§ 41 f og 41 g mod betaling af udgifterne herved tilvejebringes en afskrift af en lydoptagelse af en forklaring. Domstolsstyrelsen kan fastsætte regler om opgørelsen af udgifterne ved tilvejebringelsen af afskrifter.

Stk. 4. Billed- og lydoptagelser er ikke i øvrigt genstand for aktindsigt.

Stk. 5. Medmindre højere straf er forskyldt efter lovgivningen i øvrigt, straffes med bøde den, der uberettiget videregiver billed- eller lydoptagelser.

§ 714. Rettens formand kan i de tilfælde, hvor der efter § 711 kan ske lydoptagelse, bestemme, at der skal ske lydoptagelse af rettens gengivelse af en forklaring. Ved lydoptagelsen finder § 218 a, stk. 4, § 712, stk. 1, nr. 1-3, og § 713, stk. 1 og 5, tilsvarende anvendelse. Ved meddelelse af aktindsigt i dommen, jf. § 41 b, eller i indførsler i retsbogen vedrørende en forklaring optages forklaringen i retsbogen. I de tilfælde, hvor en forklaring optages i retsbogen, anses retsbogens gen-

givelse heraf som et bilag til en eventuel dom i sagen. Lydoptagelsen er ikke i øvrigt genstand for aktindsigt.«

10. I § 754, stk. 1, ændres »§§ 751 og 752« til: »§ 752«.

11. § 754, stk. 2, 2. pkt., ophæves.

12. § 863, stk. 2, 4. pkt., ophæves.

13. § 870 ophæves.

§ 2

I lov nr. 67 af 11. februar 2008 om ændring af retsplejeloven (Forsøgsordning med lydoptagelse af forklaringer i straffesager) foretages følgende ændring:

1. § 3 ophæves.

§ 3

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. juli 2010.

Stk. 2. Lydoptagelser foretaget i medfør af retsplejelovens § 33 a slettes 1 år efter sagens endelige afgørelse.

§ 4

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

- 1. Indledning**
- 2. Gældende ret**
  - 2.1. Protokollering af forklaringer
  - 2.2. Billed- og lydoptagelse af forklaringer
  - 2.3. Oplæsning og vedståelse af protokollater
  - 2.4. Udformning af domme i straffesager
  - 2.5. Landsdommernormeringen
- 3. Forsøgsordningen med lydoptagelse af forklaringer i straffesager**
- 4. Lovforslagets udformning**
  - 4.1. Behovet for protokollering
  - 4.2. Overordnet ordning for protokollering
  - 4.3. Udformning af nye regler om optagelse og protokollering af forklaringer
    - 4.3.1. Hovedprincipper for en ny ordning med optagelse og protokollering af forklaringer
    - 4.3.2. Lydoptagelse eller billed- og lydoptagelse
    - 4.3.3. Krav til protokollatets omfang
    - 4.3.4. Anvendelse af lydoptagelsesmodellen på retsmøder uden for hovedforhandling
    - 4.3.5. Klarere regler om protokollering
    - 4.3.6. Den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 29, stk. 4
    - 4.3.7. Særlige regler om adgang for den afhørte til at gøre sig bekendt med protokollatet
    - 4.3.8. Anvendelse af billed- eller lydoptagelse som bevis
    - 4.3.9. Regler om oplæsning og vedståelse
    - 4.3.10. Sletning af billed- og lydoptagelser
  - 4.4. Dommen
  - 4.5. Anvendelse af diktatoptagelsesmodellen
  - 4.6. Aktindsigten i domme og retsbøger
  - 4.7. Adgang til rettens billed- eller lydoptagelser af forklaringer
  - 4.8. Justering af landsdommernormering
- 5. Lovforslagets økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige**
- 6. Lovforslagets økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet mv.**
- 7. Lovforslagets administrative konsekvenser for borgerne**
- 8. Miljømæssige konsekvenser**
- 9. Forholdet til EU-retten**
- 10. Hørte myndigheder mv.**
- 11. Sammenfattende skema**

1. Indledning

1.1. Lovforslaget har for det første til formål at indføre en fleksibel ordning med adgang til lydoptagelse af indenretlige forklaringer i straffesager.

Denne del af lovforslaget bygger på Strafferetsplejeudvalgets betænkning nr. 1513/2010 om optagelse og protokollering af forklaringer i straffesager (herefter udvalget og betænkningen), og forslaget svarer med visse

ændringer til udvalgets lovudkast. Udvalget har haft til opgave at overveje spørgsmålet om en modernisering af reglerne om protokollering i straffesager ud fra en retssikkerhedsmæssig synsvinkel og under hensyntagen til de teknologiske muligheder. Udvalget har bl.a. inddraget evalueringen af den forsøgsordning med lydoptagelse, der har været gennemført med hjemmel i retsplejelovens § 33 a.

Lovforslaget har for det andet til formål i lyset af erfaringerne siden politi- og domstolsreformens ikrafttræden at justere antallet af landsdommerstillinger ved begge landsretter. Denne del af lovforslaget fremsættes efter anmodning fra Domstolsstyrelsen.

1.2. Lovforslaget indeholder navnlig følgende hovedpunkter:

Der foreslås indført en fleksibel ordning med adgang til lydoptagelse af forklaringer afgivet under retsmøder i straffesager. Ordningen vil forbedre vilkårene for retsledelse og retsmøders forløb, og den vil medføre en lettelse af processen og arbejdet med efterbehandling af retsbøger mv. i de mange tilfælde, hvor der ikke er behov for en skriftlig gengivelse af forklaringer.

Lydoptagelse af forklaringer indebærer endvidere en autentisk, entydig og sikker metode til at registrere forklaringer, og man vil, så længe optagelsen opbevares, altid kunne gå tilbage og konstatere, hvad der på et givent tidspunkt faktisk blev sagt.

Det foreslås, at der som udgangspunkt skal ske lydoptagelse af forklaringer, der afgives i byretten under hovedforhandlinger, i tilståelsessager og i sager om tiltalefrafald. Forklaringer afgivet i andre retsmøder vil efter lovforslaget kunne lydoptages, hvis rettens formand bestemmer det. Med lovforslaget lægges op til en fleksibel ordning, hvor retten kan vælge at fravige hovedreglen om lydoptagelse ved hovedforhandling mv. og har mulighed for at bruge lydoptagelse ved andre retsmøder, herunder bl.a. også retsmøder i landsretten – alt efter hvad der i det konkrete tilfælde skønnes mest hensigtsmæssigt. Samtidig foreslås det, at hvis der er videooptageudstyr til rådighed, kan retten vælge at foretage samtidig optagelse af billede og lyd.

Det foreslås endvidere, at i de tilfælde, hvor der sker lyd- eller billedoptagelse af forklaringer, skal indholdet af forklaringen som udgangspunkt ikke protokolleres, dvs. optages i retsbogen, og forklaringerne medtages som udgangspunkt kun i dommen i det omfang, det er nødvendigt at gengive forklaringerne i begrundelsen for dommen. Forklaringer vil dog blive optaget i retsbogen, hvis (1) rettens formand bestemmer det, (2) sigtede, tiltalte, forsvareren eller anklagemyndigheden anmoder om det, (3) en dom ankes, et spørgsmål i sagen indbringes for højere ret, eller der indgives ansøgning til Procesbevillingsnævnet, eller (4) der gives aktindsigt i medfør af retsplejelovens § 41 d (om retlig interesse) i indførsler i retsbogen vedrørende en forklaring. Herved tages hensyn til det behov for skriftlig gengivelse af forklaringer, der fortsat vil være i en række tilfælde.

Det foreslås, at den sigtede eller tiltalte skal have adgang til at se eller høre en billed- eller lydoptagelse af

en forklaring, medmindre den pågældende ikke har adgang til at gøre sig bekendt med forklaringen. Anklagemyndigheden har adgang til at få en kopi af billed- eller lydoptagelser af forklaringer i sagen. Det samme gælder som udgangspunkt forsvareren.

Det foreslås endvidere, at personer, der har mulighed for aktindsigt efter retsplejelovens § 41 f (journalister mv.) eller § 41 g (meroffentlighed for bl.a. forskere) i indførsler i retsbogen vedrørende en forklaring, hvor der er sket billed- eller lydoptagelse, uden at forklaringen er optaget i retsbogen, har adgang til at høre optagelsen hos retten, medmindre retten finder det betænkeligt. Under samme betingelser vil retten kunne tillade, at der mod betaling tilvejebringes en afskrift af en lydoptagelse af en forklaring til brug for meddelelse af aktindsigt til journalister og forskere mv. Billed- eller lydoptagelse vil efter lovforslaget herudover ikke være genstand for aktindsigt.

Med henblik på en præcisering af de gældende regler om omfanget og indholdet af skriftlige gengivelser af forklaringer foreslås en fælles regel for alle retsmøder i straffeprocessen, hvorefter det væsentlige indhold af afgivne forklaringer skal gengives i de tilfælde, hvor en forklaring skal optages i retsbogen.

Det foreslås endvidere, at den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 36 lempes således, at der efter dommerens bestemmelse kan ske oplæsning og vedståelse af rettens gengivelse af en forklaring, når det findes hensigtsmæssigt. Det foreslås også, at vidner, hvis forklaring gengives i retsbogen, skal have adgang til at gennemse gengivelsen af forklaringen efter retsmødet.

Herudover foreslås, at den ordning med lydoptagelse af rettens gengivelse af en forklaring (diktatoptagelse), der har været gældende som et forsøg ved en række byretter, videreføres som en generel ordning som supplement til den foreslåede ordning med lydoptagelse af forklaringer i straffesager.

Endelig foreslås det antal landsdommere, der er fastsat i retsplejeloven, nedsat fra 59 til 57 landsdommere ved Østre Landsret (en præsident og 56 andre landsdommere) og fra 39 til 37 landsdommere ved Vestre Landsret (en præsident og 36 andre landsdommere). Nedsættelsen vil ske ved tilfælde af ledighed i en fast landsdommerstilling i henholdsvis Østre og Vestre Landsret.

2. Gældende ret

2.1. Protokollering af forklaringer

2.1.1. Ved afhøringer under hovedforhandlingen i straffesager i første instans optages det *væsentligste* af

de afgivne udsagn i retsbogen, jf. retsplejelovens § 870, stk. 1. Dette gælder også for ankesager i landsretten, jf. henvisningen i retsplejelovens § 917 til kapitel 78, som § 870 står i.

Denne såkaldte protokollering af forklaringer omfatter forklaringer afgivet af tiltalte, vidner og syns- og skøns-mænd.

2.1.2. Ved afhøringer i retten under efterforskningen i straffesager optages det *væsentlige* indhold af de afgivne forklaringer i retsbogen, og særlig vigtige dele af forklaringerne gengives så vidt muligt med den afhørtes egne ord, jf. retsplejelovens § 754, stk. 1, jf. § 751, stk. 1.

Efter retsplejelovens § 754, stk. 1, jf. § 751, stk. 2, skal den afhørte gives mulighed for at gøre sig bekendt med gengivelsen af forklaringen, og den afhørtes eventuelle rettelser og tilføjelser skal medtages. Den afhørte behøver ikke straks at blive gjort bekendt med gengivelsen af forklaringen. Det er tilstrækkeligt, at den afhørte gøres bekendt med, at han eller hun efterfølgende vil kunne henvende sig og få referatet oplæst eller udleveret til gennemsyn, jf. betænkning nr. 622/1971 side 45.

2.1.3. Protokolleringen indebærer, at der indføres et referat af de afgivne forklaringer i retsbogen. Der er således ikke tale om en fuldstændig eller ordret gengivelse af de afgivne forklaringer.

Protokolleringen er rettens ansvar. Den praktiske fremgangsmåde kan variere mellem forskellige retter og mellem forskellige dommere. Der kan både være tale om, at dommeren (retsformanden) dikterer referatet af forklaringen enten under retsmødet, mens den afhørte er til stede, eller efterfølgende, og om, at en retssekretær selvstændigt udarbejder et udkast til referat, der efterfølgende gennemgås og godkendes af dommeren (retsformanden).

Hvis referatet af en forklaring dikteres til diktafon eller lignende, skal diktatet snarest muligt skrives i retsbogen, jf. § 7 i bekendtgørelse nr. 235 af 13. maj 1976 om retsbøger, anvendelse af diktafon under retsmøder mv.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 53-61, der indeholder en gennemgang af forskellige typer af forklaringer og anvendelsen af protokollater i praksis.

2.2. Billed- og lydoptagelse af forklaringer

Ved lov nr. 538 af 8. juni 2006 (Politi- og domstolsreform) blev der indføjet regler i retsplejelovens § 186, stk. 3-6, om billed- og lydoptagelse. Disse regler træder i kraft efter justitsministerens nærmere bestemmelse, jf. § 106, stk. 3, 1. pkt., i lov nr. 538 af 8. juni 2006. Justitsministeren har endnu ikke fastsat bestemmelse herom, og reglerne er således endnu ikke gældende.

Reglerne omfatter både straffesager og borgerlige sager. Det fremgår af § 186, stk. 3, at retten kan bestemme, at der sker billed- eller lydoptagelse af en indenretlig vidneforklaring. Afgives forklaringen før hovedforhandlingen, skal optagelsen så vidt muligt ske som billedoptagelse. Bestemmelsen i 1. pkt. gælder både før hovedforhandlingen og under hovedforhandlingen.

Det er forudsat i det pågældende lovforslags bemærkninger til § 186, stk. 3, at billed- og lydoptagelser af forklaringer i straffesager, der er afgivet før hovedforhandlingen, kan anvendes som bevis under hovedforhandlingen i samme omfang som indførsler i retsbøgerne vedrørende sådanne forklaringer, jf. retsplejelovens § 871, stk. 2, nr. 2-4. Der henvises til Folketingstidende 2005-06, tillæg A, side 5361.

§ 186, stk. 3-6, er med bestemmelserne i § 754, stk. 2, 2. pkt., og § 863, stk. 2, 4. pkt., gjort anvendelig på forklaringer afgivet af henholdsvis sigtede eller tiltalte.

Efter § 186, stk. 4, har en part adgang til at gennemse billed- og lydoptagelser, medmindre parten ikke havde adgang til at overvære vidneforklaringen. Gennemsyn kan ske hos retten eller hos partens advokat eller forsvarer. Billed- og lydoptagelser, som er foretaget i medfør af stk. 3, er i øvrigt ikke genstand for aktindsigt.

Det fremgår af § 186, stk. 2, 3. pkt., at hvis der sker billed- eller lydoptagelse af vidneforklaringer, kan retten bestemme, at der ikke skal ske optegnelse i retsbogen. Udgangspunktet er altså, at en forklaring bør protokolles, selv om der sker billed- eller lydoptagelse af forklaringen. Det er forudsat i det pågældende lovforslags bemærkninger til bestemmelsen, at parternes synspunkter bør tillægges betydeligt vægt ved en eventuel overvejelse om at unnlade protokollering af en forklaring, jf. Folketingstidende 2005-06, tillæg A, side 5360.

I § 186, stk. 5, er det fastsat, at den, der uberettiget videregiver billed- eller lydoptagelser, som er foretaget i medfør af stk. 3, straffes med bøde, medmindre højere straf er forskyldt efter lovgivningen i øvrigt.

Efter stk. 6 kan der forlanges betaling for tilvejebringelse af en udskrift af vidneforklaringen, når der anmodes om aktindsigt i en forklaring.

2.3. Oplæsning og vedståelse af protokollater

Det følger af retsplejelovens § 36, at oplæsning og efter omstændighederne vedtagelse af det, der er tilført retsbogen, medmindre det modsatte udtrykkeligt er bestemt, kun finder sted, når rettens formand af særlige grunde anser det for nødvendigt, enten af egen drift eller i borgerlige sager efter begæring af part, vidne eller syns- eller skønsmand.

2.4. Udformning af domme i straffesager

Domme skal indeholde parternes påstande og en fremstilling af sagen, herunder i fornødent omfang en gengivelse af de afgivne forklaringer, samt angive de faktiske og retlige omstændigheder, der er lagt vægt på ved sagens afgørelse, jf. retsplejelovens § 218 a, stk. 1. Domme i straffesager skal endvidere indeholde en gengivelse af tiltalen.

Med hensyn til forståelsen af udtrykket ”en fremstilling af sagen, herunder i fornødent omfang en gengivelse af de afgivne forklaringer” fremgår det af det pågældende lovforslags bemærkninger, at der vil kunne være meget stor forskel på, hvor omfattende en sådan fremstilling af sagen bør være, jf. Folketingstidende 2003-04, tillæg A, side 646 f. I tilståelsessager vil en ganske kort fremstilling af sagen som regel være tilstrækkelig, og det samme vil ofte gælde i ankesager (både i civile sager og straffesager). I andre tilfælde vil det i høj grad afhænge af den konkrete sags omstændigheder (i faktisk og retlig henseende), hvor omfattende fremstillingen af sagen bør være. I mange straffesager vil der kun være behov for en kort fremstilling af sagen, eftersom dommen i straffesager desuden skal indeholde en gengivelse af tiltalen.

Særligt om udtrykket ”i fornødent omfang” anføres det i det pågældende lovforslags bemærkninger, at forklaringerne skal gengives i det omfang det er nødvendigt, for at dommen kan ”stå alene”, dvs. kan forstås af personer, der ikke i øvrigt kender sagen, og som ikke har adgang til sagens dokumenter, jf. Folketingstidende 2003-04, tillæg A, side 646 f. Behovet for at gengive de afgivne forklaringer i sagsfremstillingen vil bl.a. afhænge af, hvor udførligt forklaringerne omtales i dommens begrundelse (præmisserne). Dommen bør altid indeholde – eventuelt i præmisserne – i det mindste en helt kortfattet gengivelse af forklaringer, som har haft betydning for afgørelsen. Medmindre de afgivne forklaringer ikke har haft betydning for afgørelsen, er det således ikke tilstrækkeligt i dommen blot at angive, hvem der har afgivet forklaring, og så i øvrigt henvise til retsbogen. Derimod er der ikke noget til hinder for, at dommen kort gengiver essensen af de forklaringer, der har haft betydning for afgørelsen, samtidig med at retsbogen indeholder en mere udførlig gengivelse af disse forklaringer. Der kan efter omstændighederne også være behov for at gengive essensen af en forklaring, som retten har tilsidesat. I tilståelsessager vil det som regel være tilstrækkeligt at angive, at tiltalte har forklaret i overensstemmelse med tiltalen. I praksis opfyldes kravet om gengivelse af forklaringer i dommen oftest ved, at forklaringerne gengives på samme måde som i retsbogen.

Det fremgår endvidere af det pågældende lovforslags bemærkninger, at kravene til affattelsen af domme, her-

under kravet om, at dommen skal kunne ”stå alene”, skal ses i sammenhæng med den almindelige adgang til aktindsigt i domme (retsplejelovens § 41 b), jf. Folketingstidende 2003-04, tillæg A, side 646.

Reglen om, at dommen skal angive de faktiske og retlige omstændigheder, der er lagt vægt på ved sagens afgørelse, uddybes for så vidt angår straffesager ved byret og landsret ved reglerne i retsplejelovens § 884, stk. 1 og 2, hvorefter retten i begrundelsen for dommen bl.a. skal angive de omstændigheder, som anses for bevist og lægges til grund for en domfældelse, henholdsvis de omstændigheder, som er en betingelse for straf, og som anses for at mangle eller for ikke at være bevist, eller de strafudelukkende omstændigheder, som anses for at foreligge.

2.5. Landsdommernormeringen

Antallet af landsdommere fremgår af retsplejelovens § 5, stk. 2, hvorefter Østre Landsret består af en præsident og 58 andre landsdommere, mens Vestre Landsret består af en præsident og 38 andre landsdommere.

3. Forsøgsordningen med lydoptagelse af forklaringer i straffesager

3.1. Strafferetsplejeudvalget anbefalede i september 2007 justitsministeren at søge tilvejebragt lovhjælp til som led i en forsøgsordning med lydoptagelse af forklaringer i straffesager at fravige retsplejelovens regler om gengivelsen af forklaringer i retsbogen med henblik på at indhøste erfaringer til brug for udvalgets videre overvejelser om en revision af retsplejelovens regler om protokollering. På baggrund af udvalgets anbefaling fremsatte justitsministeren den 12. december 2007 et forslag til lov om ændring af retsplejeloven (Forsøgsordning med lydoptagelse af forklaringer i straffesager) (L 39). Lovforslaget blev uden ændringer vedtaget af Folketinget ved 3. behandling den 5. februar 2008 og stadfæstet som lov nr. 67 af 11. februar 2008.

3.2. Med loven blev der i retsplejelovens § 33 a indsat hjemmel til en forsøgsordning, der grundlæggende går ud på, at forklaringer, der afgives under hovedforhandlingen af en straffesag i byretten, lydoptages, men kun optegnes i retsbogen, hvis en part anmoder om det, eller hvis byrettens dom ankes. Forsøgsordningen indeholder navnlig følgende elementer:

- Der sker lydoptagelse af forklaringer under hovedforhandlingen i straffesager eller af rettens gengivelse (referat) af sådanne forklaringer.
- Forklaringerne indføres som udgangspunkt ikke i retsbogen.

- Forklaringerne medtages som udgangspunkt kun i dommen i det omfang, det er nødvendigt at gengive forklaringerne i begrundelsen for dommen.
- Hver part (tiltalte og anklagemyndigheden) får adgang til lydoptagelsen, f.eks. til brug for overvejelser om eventuelt at anke byrettens dom.
- Tiltalte kan høre lydoptagelsen i retten eller hos sin forsvarer, men kan ikke få udleveret en kopi af optagelsen.
- Hver part (tiltalte og anklagemyndigheden) kan forlange, at forklaringen indføres i retsbogen. Forklaringen skal endvidere indføres i retsbogen ved anke og ved meddelelse af aktindsigt i retsbogstilsførsler vedrørende forklaringen.
- I tilfælde af en anmodning om aktindsigt i dommen efter retsplejelovens § 41 b (om aktindsigt i domme og kendelser for enhver) suppleres dommen i givet fald med en gengivelse af forklaringerne svarende til, hvad der kræves efter retsplejelovens § 218 a, stk. 1 (om affattelsen af domme).

Efter loven skal justitsministeren i folketingssamlingen 2009-10 fremsætte lovforslag om revision af bestemmelsen i retsplejelovens § 33 a.

3.2. Med hjemmel i § 33 a blev der i oktober 2008 iværksat en forsøgsordning med lydoptagelse af forklaringer i straffesager. Forsøget er opdelt i to ordninger: En ordning hvor dommerens gengivelse af forklaringer optages på digital diktafon (diktatoptagelse), og en ordning hvor forklaringerne bliver optaget på en lydfil via mikrofoner installeret i retslokalet (lydoptagelse).

7 byretter har deltaget i forsøget. Fire af disse byretter – Bornholm, Glostrup, København og Århus – har anvendt lydoptagelse af forklaringer. Disse byretter har også haft mulighed for diktatoptagelse i de sager, hvor det ikke har været hensigtsmæssigt at bruge lydoptagelse af forklaringer. De øvrige byretter – Helsingør, Frederiksberg og Roskilde – har alene haft mulighed for at anvende diktatoptagelse.

3.3. Forsøget er blevet evalueret af Justitsministeriets Forskningskontor. Evalueringen bygger på kvantitative data, der er indsamlet gennem såkaldte stam- og fravalgsskemaer (skemaer for hver enkelt sag under forsøgsordningen, der henholdsvis er indgået i forsøget eller er fravalgt i forsøget) og spørgeskemaer. Svarprocenten for spørgeskemaerne har været 66 pct. for dommere, 31 pct. for anklagere og 22 pct. for forsvarere. Der er endvidere gennemført en række interviews med dommere, kontorpersonale ved retterne, anklagere og forsvarere. I september 2009 blev en evalueringsrapport om forsøget med lydoptagelse sendt til udvalget.

3.4. Evalueringen viser overordnet set, at der blandt aktørerne er ganske mange forskellige synspunkter om anvendelse af lydoptagelse af forklaringer i straffesager, herunder om de retssikkerhedsmæssige aspekter. Evalueringen af lydoptagelsesdelen af forsøget kan opsummeres i følgende punkter:

- I ca. 10 pct. af de sager, hvor der er foretaget lydoptagelse af forklaringer, er gengivelser af forklaringer senere indført i retsbogen. I hovedparten af sagerne skete det, fordi dommen blev anket.
- Dommerne har i få tilfælde anvendt lydoptagelsen under voteringen. Anklagere og forsvarere har ikke anvendt lydoptagelserne. Anklagere og forsvarere har ikke oplevet, at de manglende forklaringer i retsbogen medfører behov for at høre lydoptagelser af forklaringerne.
- De fleste forsvarere og anklagere synes ikke, at det er et problem, at forklaringerne ikke gengives i dommen. Ca. 1/5 af anklagerne og ca. 1/3 af forsvarerne synes dog, at det er et problem.
- Lydoptagelse af forklaringer giver en tidsbesparelse under og efter retsmødet. Rapporten indeholder en nærmere vurdering af omfanget.
- Et flertal af dommerne, anklagerne og forsvarerne mener, at lydoptagelse af forklaringer øger pålideligheden af de udsagn, de afhørte fremkommer med i retten. Der er dog også en stor del af dommerne og forsvarerne, der ikke mener, at det er tilfældet.
- Det er det generelle indtryk, at lydoptagelse af forklaringer ikke har negativ indvirkning på de afgivne forklaringer, f.eks. ved at virke stressende eller forvirrende på tiltalte og vidner.
- Mange dommere, anklagere og forsvarere mener, at lydoptagelse af forklaringer i langt de fleste sager gør, at hovedforhandlingen forløber mere smidigt.
- Der er langt fra enighed om, hvorvidt det giver problemer eller fordele, at forklaringer ikke dikteres under retsmødet, og der peges på en del forskellige problemer og fordele.
- Langt hovedparten af dommerne, kontorpersonalet og anklagerne mener, at fordelene ved lydoptagelse overstiger ulemperne herved. Blandt forsvarerne vurderer 38 pct., at fordelene overstiger ulemperne, mens 32 pct. mener det modsatte.
- Det store flertal af dommerne, kontorpersonalet og anklagerne mener, at der bør indføres en permanent ordning med lydoptagelse af forklaringer i straffesager. Omkring halvdelen af forsvarerne mener ikke, at det bør indføres som en permanent ordning, mens ca. 40 pct. mener, at der bør indføres en permanent ordning.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 40-44 og 121-177.

4. Lovforslagets udformning

Som anført ovenfor under pkt. 1, har Strafferetsplejeudvalget på baggrund af en gennemgang af reglerne i retsplejeloven om protokollering og i lyset af evalueringen af forsøgsordningen med lydoptagelser overvejet spørgsmålet om en modernisering af reglerne om protokollering i straffesager ud fra en retssikkerhedsmæssig synsvinkel og under hensynstagen til de teknologiske muligheder. I overensstemmelse med udvalgets overvejelser og anbefalinger foreslås indført en fleksibel ordning, hvor der kan ske lydoptagelse af indenretlige forklaringer i straffesager i de tilfælde, hvor det findes hensigtsmæssigt.

Herudover foreslås en justering af landsdommernormeringen.

Pkt. 4.1 nedenfor indeholder en generel vurdering af behovet for protokollater, og pkt. 4.2 indeholder generelle overvejelser om en ny ordning for optagelse og protokollering af forklaringer. Herefter behandles en række spørgsmål i relation til udformning af nye regler om optagelse og protokollering af forklaringer (pkt. 4.3). Det følgende afsnit angår affattelse af domme, hvor der er sket lydoptagelse af forklaringer (pkt. 4.4). Derefter behandles spørgsmålet om anvendelse af diktatoptagelse (pkt. 4.5), aktindsigt i domme og retsbøger i sager, hvor der er sket lydoptagelse af forklaringer (pkt. 4.6) og adgangen til rettens billed- eller lydoptagelse af forklaringer (pkt. 4.7). Endelig behandles spørgsmålet om justering af landsdommernormeringen (pkt. 4.8).

4.1. Behovet for protokollering

4.1.1. Strafferetsplejeudvalget har indledningsvis overvejet behovet for protokollering i straffesager.

Udvalget anfører, at blandt fordelene ved protokollering er traditionelt fremhævet ikke blot det praktiske behov for efterfølgende brug af protokollater i sagsbehandlingen mv., men også nogle mere indirekte fordele ved, at protokollering overhovedet foretages. Traditionelt er det blevet antaget, at bevidstheden om, at forklaringen vil blive protokolleret, i sig selv virker i retning af at øge den afhørtes omhu og sandfærdighed. Hertil kommer, at protokolleringen også kan bidrage til at forbedre kvaliteten af afhøringen ved, at udsøgeren og/eller den afhørte formulerer sig mere omhyggeligt. Protokollering kan også have den fordel, at dommeren hører forklaringen i bevidsthed om, at den skal nedfældes, og derved også af hensyn til formuleringen heraf kan have et incitament til at sikre de fornødne præciseringer af det

sagte. Endvidere kan protokollering, der kombineres med oplæsning og vedståelse af det protokollerede, have den fordel, at det sikres, at deltagerne i retssagen har samme opfattelse af, hvad der er blevet forklaret, og at eventuelle misforståelser afklares under retsmødet.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 53-54.

4.1.2. Udvalget anfører, at der er et betydeligt behov for protokollater af forklaringer i straffeprocessen. Dette behov retter sig mod alle typer af forklaringer og forklaringer afgivet i alle slags retsmøder.

Udvalget anfører, at der kan være tale om forskellige behov med hensyn til protokollatets detaljeringsgrad. Ofte vil der være et behov for detaljerede protokollater fra efterforskningsforhør og forhør med henblik på anticiperet bevisførelse, mens det samme ikke i lige så høj grad vil gøre sig gældende for protokollater af forklaringer i retsmøder om f.eks. tilståelsessager. I ankesager er det helt centralt for landsrettens behandling, at der foreligger fyldestgørende protokollater fra hovedforhandlingen i byretten. Derimod vil der ret sjældent være det samme efterfølgende behov for protokollater af afhøringer foretaget under hovedforhandlinger i landsretten, men i de få tilfælde, hvor behovet opstår (navnlig tredjeinstansbehandling og genoptagelsesanmodning) vil der imidlertid være et lignende behov for protokollater af forklaringen i landsretten.

Udvalget anfører endvidere, at der i større sager om f.eks. økonomisk kriminalitet, der løber over mange dage, af hensyn til sagsbehandlingen i den pågældende instans er et stort behov for protokollater af de afgivne forklaringer, mens dette typisk ikke er tilfældet i straffesager, der er af kort varighed.

Efter udvalgets vurdering imødekommer den gældende ordning, hvorefter der i almindelighed sker protokollering i straffesager, i en række tilfælde et betydeligt praktisk behov. Endvidere imødekommer retsplejelovens hovedsondring med hensyn til protokollatets detaljeringsgrad mellem på den ene side retsmøder forud for hovedforhandling (hvor det *væsentlige* indhold af forklaringer optages i retsbogen) og på den anden side selve hovedforhandlingen (hvor det *væsentligste* indhold af forklaringer optages i retsbogen) efter udvalgets vurdering – som udgangspunkt – de hensyn, der gør sig gældende. Udvalget anfører i den forbindelse, at på de indledende stadier, og hvor afhøring har en subsidiær karakter, er der således typisk behov for en bredere gengivelse end under hovedforhandling, hvor tiltale er rejst, bevistemaerne er blevet konkretiseret, og sagen er klar til behandling og afgørelse i den pågældende instans.

Det er imidlertid udvalgets vurdering, at tiden er inde til at overveje en mere grundlæggende reform af proto-

kolleringsordningen i lyset af de teknologiske muligheder og erfaringerne fra forsøgsordningen, jf. pkt. 3 ovenfor.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 61-62.

4.1.3. Justitsministeriet er enig i udvalgets overvejelser.

4.2. Overordnet ordning for protokollering

4.2.1. Udvalget har overvejet, om der i lyset af de teknologiske muligheder og erfaringerne fra den gennemførte forsøgsordning er grundlag for en mere omfattende revision af protokolleringsordningen, eller om man bør blive stående ved den nuværende ordning.

Ved vurderingen har udvalget lagt betydelig vægt på resultatet af forsøgsordningen med diktat- og lydoptagelse. Udvalget anfører, at forsøget viser, at såvel diktatoptagelse som lydoptagelse i alt væsentligt er velfungerende i praksis. Udvalget bemærker også, at det har været et entydigt ønske fra de byretter, der har deltaget i forsøget, at forsøget fortsætter. Endvidere har man fra en række andre byretter givet udtryk for ønsket om at kunne anvende tilsvarende fremgangsmåder.

Udvalget anfører, at navnlig anvendelse af lydoptagelse indebærer betydelige muligheder for arbejdsbesparelse. Det skyldes, at man ved at lydoptage forklaringer i stedet for at protokollere dem og derefter kun udarbejde udskrift af forklaringerne, hvor der efterfølgende viser sig behov herfor i den enkelte sag, vil spare arbejdet med protokollering i det flertal af sager, hvor der ikke efterfølgende ankes eller i øvrigt anmodes om en udskrift. Efter udvalgets opfattelse vil det – navnlig som følge af den lave ankefrekvens – gælde uanset, at arbejdet med en efterfølgende udskrift i den enkelte sag kan være mere omfattende, end en oprindelig protokollering havde været.

Udvalget bemærker, at det ikke har været muligt på det foreliggende grundlag nærmere at vurdere det mere præcise besparelspotentiale. Udvalget anfører i den forbindelse, at det heller ikke er fundet nødvendigt for udvalgets overvejelser, idet konklusionen om, at systematisk anvendelse af lydoptagelsesmodellen i de hertil egnede sager vil føre til en væsentlig arbejdsbesparelse, må anses for sikker. Samtidig finder udvalget, at en sådan anvendelse af lydoptagelse rummer en række andre fordele, herunder ikke mindst en mere sikker registrering af det sagte og væsentlige fordele for retsledelsen. Efter udvalgets vurdering vil en hensigtsmæssig udskillelse af de sager, hvor protokollering fra starten med fordel kan undlades, kunne opnås gennem et fleksibelt regelsæt om anvendelsen af lydoptagelse.

Udvalget bemærker endvidere, at der under evalueringen fra brugerside helt overvejende har været tilslutning til fortsat anvendelse af lydoptagelse. Udvalget er opmærksom på, at besvarelserne i spørgeskemaer og interviews på en række punkter viser – til dels ret tydelige – forskelle i vurderingen fra henholdsvis retterne, anklagemyndigheden og forsvarerne. Navnlig er der fra forsvarerside givet udtryk for betænkeligheder, herunder med hensyn til spørgsmålet om at undlade protokollering samt oplæsning og vedståelse under retsmødet. Disse forskellige vurderinger er i høj grad indgået i udvalgets overvejelser.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 62-64.

4.2.2. Udvalget har opstillet følgende mulige modeller for en fremtidig ordning:

- A. Der foretages som almindelig regel ikke protokollering. Denne model kan minde om de norske regler, der er beskrevet på side 27-33 i betænkningen, hvortil der henvises.
- B. Der foretages som almindelig regel protokollering af alle forklaringer. Denne model svarer til de gældende danske regler, jf. pkt. 2 ovenfor.
- C. Forklaringer gengives ved hjælp af lydoptagelse af dommerens referat (diktatoptagelse). Modellen svarer til forsøgsordningen med diktatoptagelse, jf. pkt. 3 ovenfor.
- D. Forklaringer registreres ved lydoptagelse af selve forklaringen og gengives på baggrund af lydoptagelsen, når der er behov for det (lydoptagelse). Denne model svarer til forsøgsordningen med lydoptagelse af forklaringer, jf. pkt. 3 ovenfor.
- E. Forklaringer gengives ved billed- og lydoptagelse, og billed- og lydoptagelsen anvendes som udgangspunkt som bevis i ankesager. Modellen svarer til hovedprincipperne i de svenske regler, der er beskrevet på side 33-39 i betænkningen.

Udvalget finder, at behovet for anvendelse af protokollater af forklaringer i straffesager taler afgørende imod model A. Der er således efter udvalgets opfattelse under alle omstændigheder behov for en eller anden form for fiksering af de afgivne forklaringer, som enten har form af et protokollat eller giver et sikkert grundlag for udfærdigelsen af et protokollat.

Udvalget bemærker, at der ved lydoptagelse eller billed- og lydoptagelse (video) opnås en fuldstændig fiksering af forklaringer. Udvalget har imidlertid heller ikke kunnet anbefale indførelse af model E, som bygger på, at optagelserne skal anvendes i sagsbehandlingen, navnlig bevisførelse i anken, uden omdannelse til et protokollat. Udvalget finder således, at afspilning af videooptagelser ikke i almindelighed på hensigtsmæssig måde

kan erstatte anvendelsen af protokollater. Med hensyn til forklaringer under hovedforhandling bemærker udvalget, at en mere generel anvendelse af videooptagelser i stedet for protokollater i ankesager og supplerende forklaringer fra tiltalte og vidner må antages at ville føre ikke blot til en tung og mindre umiddelbar procesmåde, men også til en betydelig forøgelse af tidsforbruget i landsretten.

Udvalget bemærker særligt om den svenske ordning, at de svenske ankeregler både praktisk og principielt adskiller sig væsentligt fra de danske. Den svenske ankebehandling har således karakter af en efterprøvelse af, om byrettens afgørelse i forhold til beviserne ført for byretten er korrekt, mens den danske behandling af bevisanker har karakter af en fuldstændig ny hovedforhandling, hvor beviset som det helt klare udgangspunkt skal føres selvstændigt for landsretten. Den omstændighed, at fremgangsmåden med billed- og lydoptagelse i Sverige fungerer efter hensigten, indebærer således ikke i sig selv, at en lignende fremgangsmåde vil være hensigtsmæssig her i landet. Overvejelser om ændring af de grundlæggende ankeprocesregler ligger helt uden for udvalgets opgave. Selve tilstedeværelsen af videoteknikken giver i øvrigt ikke udvalget anledning til at overveje en sådan ændring, som udvalget da heller ikke ville kunne anbefale.

Efter udvalgets vurdering udelukker fravalg af model E dog ikke, at man efter indførelsen af en ny protokolleringsordning følger udviklingen og eventuelt senere inden for rammerne af den danske straffeprocsmåde overvejer spørgsmålet om anvendelse af videooptagelse i straffesager på grundlag af erfaringer med de danske regler, herunder også reglerne for civile sager i retsplejelovens § 186, stk. 3-6, samt de svenske erfaringer. Udvalget påpeger i den forbindelse, at man under alle omstændigheder kan forudse en udvikling i retning af en stigende anvendelse af billed- og lydoptagelser samt videokonferencer. Dette gælder ikke bare ved domstolene, men også ved politiet og i samfundet i øvrigt.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 64-66.

4.2.3. Efter udvalgets opfattelse er den nuværende danske model på mange måder velfungerende. Problemet er ikke de nuværende protokollater, der tjener deres formål i sagsbehandlingen i straffeprocessen. Problemet med protokolleringsordningen er, at den ikke er tidssvarende. Dette giver sig navnlig udslag på to punkter. Dels er den – reelt sekretariatsmæssige – funktion en omstændelig og tidskrævende opgave for retterne. Dels udgør den en væsentlig gene for retsledelsen, idet funktionen, som den praktiseres i dag, i høj grad varetages af dommeren.

Udvalget anfører, at en ordning med, at dommeren står for protokolleringen, næppe er kendt i udlandet, i hvert fald ikke i de andre nordiske lande. Udvalget påpeger, at denne opgave ikke tidligere har hvilet på retsformanden, idet protokolførere, der var juridisk uddannede, oprindeligt varetog de umiddelbare protokolleringsopgaver. Senere overgik opgaven til kontorfunktionærer, idet man ikke fandt det nødvendigt at anvende jurister hertil. I takt med et øget arbejdspress på domstolene er ordningen med protokolførere eller retssekretærer efterhånden i meget vid udstrækning forladt, og det er i dag almindeligt, at en dommer selv tager alle notater til brug for protokolleringen.

Efter udvalgets opfattelse er en sådan funktion dårligt egnet som dommeropgave, navnlig for en dommer, der virker som retsformand ved behandling af straffesager ved byretten. Udvalget anfører i den forbindelse, at det kan være vanskeligt at følge afhøringen, forløbet i sagen og den afhørtes umiddelbare fremtræden, herunder kropssprog og reaktioner, når der samtidig skal tages omfattende notater. Det kan også være et problem, at der i øvrigt kan passere ting i retslokalet, f.eks. chikane eller eventuelt trusler, som dommeren ikke umiddelbart registrerer. Hertil kommer, at disse forhold påvirker den måde, hvorpå parter og tilhørere oplever dommeren, negativt. Der er derfor efter udvalgets vurdering et væsentligt behov for at udnytte moderne teknik til at lette disse funktioner.

Udvalget anfører endvidere, at når en dom ikke ankes, og et protokollat heller ikke i øvrigt efterspørges, får protokolleringen i øvrigt ikke nogen reel betydning. Efter udvalgets opfattelse, må det antages at være tilfældet i det store flertal af sagerne.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 66-67.

4.2.4. Udvalget har på denne baggrund overvejet de modeller, der er indgået i det gennemførte forsøg.

Efter udvalgets vurdering indebærer både model C (diktatmodellen) og model D (lydoptagelsesmodellen) væsentlige lettelser, men lydoptagelsesmodellen giver langt den største effekt med hensyn til arbejdsbesparelse, og kun lydoptagelsesoptagelsesmodellen giver fordele med hensyn til retsledelsen.

Der er endvidere efter udvalgets opfattelse den meget væsentlige fordel ved lydoptagelsesmodellen, at den indebærer en autentisk, entydig og sikker metode til at registrere det, der faktisk passerer. Man vil således, så længe optagelsen opbevares, altid kunne gå tilbage og konstatere, hvad der faktisk blev sagt.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 67.

4.2.5. Udvalget anfører, at en af forskellene mellem de to modeller er, at diktatmodellen i sin umiddelbare form

indebærer, at den afhørte oplyses om gengivelsen af forklaringen. Det giver den fordel, at eventuelle misforståelser kan rettes med det samme. Omvendt ligger det i lydoptagelsesmodellen, at en sådan »oplæsning og vedståelse« som udgangspunkt ikke vil finde sted.

Udvalget bemærker, at efter de gældende regler er det ikke i almindelighed et krav, at oplæsning og vedståelse af protokollater i retsmødet skal finde sted. Efter retsplejelovens § 36 finder oplæsning og efter omstændighederne vedtagelse af det, der er tilført retsbogen, kun sted, når rettens formand af særlige grunde anser det for nødvendigt, medmindre det modsatte udtrykkeligt er bestemt. Der er ikke fastsat sådanne udtrykkelige bestemmelser herom.

Udvalget anfører, at retternes praksis – uden for forsøgsordningen – med hensyn til protokollering er uensartet. Udvalget har på baggrund af oplysninger i en redegørelse fra marts 2006 fra Domstolsstyrelsens arbejdsgruppe om protokollering af forklaringer i straffesager lagt til grund, at der i vidt omfang sker oplæsning og vedståelse i straffesager. Udvalget finder dog, at det er vanskeligt nærmere at fastslå, hvor udbredt denne praksis er i dag, men det må antages, at det sker i det overvejende antal af tilfælde.

Udvalget tillægger det betydning, at loven ikke kræver oplæsning og vedståelse i de væsentligste relationer, nemlig ved hovedforhandling i byret og landsret, hvor den afgørende bevisførelse finder sted. Ved landsretterne har det ikke været praksis at foretage oplæsning og vedståelse, heller ikke i de alvorligste straffesager, nævningesagerne. Efter domstolsreformen behandles nævningesager ved byretterne i første instans, og ved byretternes behandling af nævningesager foretages der som oftest heller ikke oplæsning og vedståelse.

Udvalget tillægger det endvidere vægt, at der i de tilfælde, hvor en part ikke kan acceptere byrettens bevisafgørelse, og dommen derfor ankes til landsretten, kan ske en »efterkontrol« under en ny afhøring af den pågældende enten ved oplæsning af hele den protokollerede forklaring, hvor den pågældende opfordres til at vedstå protokollatet, eller ved at foreholde den pågældende konkrete dele af protokollatet fra byretten.

Hertil kommer, at fiksering af forklaringer ved lydoptagelse efter udvalgets vurdering i sig selv er en mere sikker og fuldstændig registrering af det sagte end traditionel protokollering.

Samtidig bemærker udvalget, at selvom oplæsning og eventuelt vedståelse indebærer fordele som en form for kvalitetssikring, er der også knyttet nogle ulemper hertil. For det første indebærer fremgangsmåden en betydelig forlængelse af retsmødet, der endvidere »hakkes i styk-

ker« i forhold til et naturligt forløb. For det andet skal retsformanden – i stedet for alene at koncentrere sig om realiteten og retsledelsen – gøre en ret krævende indsats i form af optagelse af notater i en så vidt muligt færdig form under afhøringen, således at der umiddelbart derefter kan foretages oplæsning. Alternativt skal en retssekretær foretage protokolleringen. For det tredje indebærer fremgangsmåden, at der kan ske en ikke altid helt hensigtsmæssig redaktion af protokollatet. Der kan således være flere grunde til, at den afhørte reagerer mod gengivelsen. Udvalget anfører, at hvis der gøres indsigelse fra den afhørte eller en part, kan der opstå en diskussion om den rette formulering, som kan munde ud i en formulering, som reelt har karakter af et kompromis, der måske ikke altid er mere oplysende end det faktisk sagte.

På den baggrund finder udvalget, at der ikke i almindelighed bør gælde et krav om oplæsning og vedståelse af en gengivelse af forklaringer i straffesager. Derimod bør oplæsning og vedståelse efter udvalgets opfattelse kunne anvendes, når det konkret findes hensigtsmæssigt.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 67-70.

4.2.6. Udvalget anbefaler, at reglerne om protokollering ændres med henblik på indførelse af lydoptagelse efter hovedlinjerne i lydoptagelsesmodellen. Herved vil man med anvendelse af ny teknik kunne opnå en mere sikker og fuldstændig registrering af det sagte samtidig med væsentlige forbedringer med hensyn til vilkårene for retsledelse og med hensyn til retsmødets naturlige forløb samt en væsentlig lettelse af processen og arbejdet med efterbehandling af retsbøger mv. I de tilfælde, hvor videooptagelsesudstyr er til rådighed for retten, vil videooptagelse af forklaringen kunne træde i stedet for en lydoptagelse.

Udvalget foreslår samtidig, at den ordning med lydoptagelse af rettens gengivelse af en forklaring (diktatoptagelse), der er indgået i forsøget med lydoptagelse ved en række byretter, videreføres som en generel ordning som et valgfrit supplement til udvalgets forslag om en ordning med lydoptagelse af forklaringer i straffesager efter lydoptagelsesmodellen. Ved diktatoptagelse dikterer rettens formand forklaringen i retsmødet. Også i forbindelse med anvendelse af diktatoptagelse vil der således kunne ske vedståelse af gengivelsen af forklaringen.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 70-71.

4.2.7. I forbindelse med høringen over betænkningen er der fremført nogle principielle betænkeligheder ved forslaget om at indføre en ordning med lydoptagelse af forklaringer i straffesager. Det er bl.a. anført, at besparelserne ved indførelse af den foreslåede ordning vil

være beskedne, og at der er en række fordele ved at have retssekretærer, der fungerer som protokolførere, men en ordning som den foreslåede vil overflødigsgøre, at der medvirker en retssekretær under retsmødet. Det er også anført, at den foreslåede ordning vil føre til et kvalitetsstab i straffesagsbehandlingen.

Justitsministeriet lægger imidlertid vægt på, at Strafferetsplejeudvalget foreslår en fleksibel ordning, hvor retten kan vælge lydoptagelse ved hovedforhandling mv. i byretten fra og vælge lydoptagelse ved andre retsmøder til – alt efter hvad der konkret skønnes at være mest hensigtsmæssigt. Justitsministeriet er enig med udvalget i, at den foreslåede ordning vil medføre væsentlige forbedringer af vilkårene for retsledelsen og med hensyn til retsmøders naturlige forløb. Justitsministeriet er også enig i, at den foreslåede ordning må antages at ville medføre en betydelig lettelse af processen og arbejdet med at efterbehandle retsbøger i det store flertal af straffesager, hvor der ikke efterfølgende er behov for en skriftlig gengivelse af forklaringen. Det må efter Justitsministeriets opfattelse forventes at mere end opveje det større arbejde i tilfælde, hvor der efterfølgende uventet opstår behov for skriftlig gengivelse.

Den foreslåede ordning medfører efter Justitsministeriets opfattelse ikke, at retssekretærer afskæres fra at virke som protokolførere under straffesager. Den ordning med lydoptagelse, der foreslås indført, er som nævnt fleksibel, idet lydoptagelse kan vælges til eller fra, og rettens formand kan således vælge mellem traditionel protokollering, den foreslåede ordning med lydoptagelse af forklaringer og en kombination heraf.

Det vil endvidere som hidtil være op til den enkelte ret at vurdere, i hvilke sager det findes formålstjenligt, at retssekretærer deltager i retsmøder, herunder som protokolfører, og retssekretærer vil således også fremover kunne deltage i retsmøder uafhængigt af, om der foretages lydoptagelse eller ej.

Justitsministeriet finder ikke, at den foreslåede ordning vil medføre et kvalitetstab i straffesagsbehandlingen, idet den foreslåede ordning er fleksibel, således at den hidtidige ordning med protokollering vil kunne anvendes i alle tilfælde, hvor det konkret findes hensigtsmæssigt.

Justitsministeriet kan således tilslutte sig udvalgets generelle overvejelser om en ny ordning med optagelse og protokollering af forklaringer i straffesager, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse med udvalgets lovudkast. Som konsekvens af forslaget om indførelse af en permanent ordning med lydoptagelse foreslås det at ophæve bestemmelsen i retsplejelovens § 33 a, der har givet mulighed for et forsøg med lydoptagelse af for-

klaringer, samt revisionsbestemmelsen vedrørende § 33 a.

Justitsministeriet er også enig i, at indførelsen af den foreslåede ordning med optagelse og protokollering ikke udelukker eventuelle senere overvejelser om anvendelse af videooptagelser af forklaringer i straffesager.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 3 (forslag om ophævelse af § 33 a), § 1, nr. 9 (forslag til retsplejelovens §§ 711-712), og § 2 (forslag om ophævelse af revisionsbestemmelse), samt bemærkningerne hertil.

4.3. Udformning af nye regler om optagelse og protokollering af forklaringer

4.3.1. Hovedprincipper for en ny ordning med optagelse og protokollering af forklaringer

4.3.1.1. Udvalget har overvejet en række spørgsmål i relation til udformningen af nye regler om protokollering med udgangspunkt i udvalgets anbefaling af, at protokolleringsordningen indrettes efter lydoptagelsesmodellen, jf. ovenfor pkt. 4.2.

Udvalget bemærker, at retsplejelovens § 186, stk. 3-6, sammenholdt med stk. 2 indeholder regler om billed- og lydoptagelse. Reglerne, der endnu ikke er sat i kraft, og som i øvrigt ikke fuldt ud gælder i straffesager, er imidlertid efter udvalgets vurdering ikke i sig selv tilstrækkelige som grundlag for en generel ordning med lydoptagelse af forklaringer i strafferetsplejen, herunder med hensyn til regler om gengivelse af forklaringer i domme og sondringen mellem forskellige retsmøder. Hertil kommer bl.a. nogle særlige spørgsmål om præcisering af reglerne om protokollering i straffesager.

Udvalget har derfor fundet det nødvendigt at udforme et særligt regelsæt som grundlag for en mere generel anvendelse af lydoptagelse af forklaringer i straffesager. Udvalget har fundet, at reglerne om anvendelse af lydoptagelsesmodellen bør tage udgangspunkt i de regler, der er fastsat for forsøget, jf. retsplejelovens § 33 a.

Udvalget foreslår, at hovedprincippet bør være, at forklaringer i straffesager som udgangspunkt optages digitalt. Efter udvalgets opfattelse bør det endvidere være et hovedprincip, at der i straffesager kun tilvejebringes et protokollat i de tilfælde, hvor der er praktisk brug for det. Udvalget foreslår derfor, at indholdet af en lydoptaget forklaring som udgangspunkt ikke skal optages i retsbogen, og at forklaringen som udgangspunkt heller ikke gengives i dommens sagsfremstilling. Efter udvalgets forslag skal forklaringer dog optages i retsbogen, hvis (1) rettens formand bestemmer det, (2) sigtede, tiltalte, forsvareren eller anklagemyndigheden anmoder

om det, (3) en dom ankes, eller et spørgsmål i sagen indbringes for højere ret, eller (4) der gives aktindsigt i medfør af retsplejelovens § 41 d i indførsler i retsbogen vedrørende en forklaring. Efter udvalgets opfattelse tages der herved højde for det betydelige behov for skriftlig gengivelse af forklaringer, der er i en række tilfælde. Udvalget foreslår også, at i de tilfælde, hvor en forklaring optages i retsbogen, bør retsbogens gengivelse af forklaringen anses som et bilag til en eventuel dom i sagen.

Efter udvalgets forslag vil et protokollat kunne tilvebringes ved hjælp af optagelsen eller på anden måde efter rettens bestemmelse. I begge tilfælde bør der efter udvalgets opfattelse – af hensyn til den praktiske anvendelighed – ikke være tale om en ordret gengivelse af lydoptagelsen, men om en gengivelse, der – som udgangspunkt – nogenlunde svarer til de protokollater, der kendes i dag.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 71-72.

4.3.1.2. Justitsministeriet kan tilslutte sig udvalgets overvejelser og forslag om hovedprincipperne for en ny ordning med optagelse og protokollering af forklaringer i straffesager, og lovforslaget er med den nedenfor nævnte ændring udformet i overensstemmelse hermed.

I forbindelse med høringen over betænkningen er det anført, at der er behov for protokollering af forklaringer i domme og retsbøger af hensyn til parternes ankeovervejelser og til brug for landsretternes behandling af ankesager. Det er endvidere anført, at udførlige protokollater er af væsentlig betydning i sager om varetægtsfængsling eller efterforskningsforhør.

Efter Justitsministeriets opfattelse sikres det imidlertid med forslaget, at der sker en skriftlig gengivelse af forklaringer i alle tilfælde, hvor der er et praktisk behov herfor. Finder retten, anklagemyndigheden eller forsvareren, at der er behov for en skriftlig gengivelse af en forklaring, vil retten således efter forslaget skulle protokollere forklaringen. Omvendt ses der ikke at være retssikkerhedsmæssige betænkeligheder ved at undlade protokollering, hvis ingen i en konkret sag har behov for en skriftlig gengivelse af forklaringerne.

I forbindelse med høringen over betænkningen er det endvidere anført, at der til brug for Procesbevillingsnævnets behandlinger af ansøgninger om anketilladelse bør foreligge tilgængelige forklaringer.

Justitsministeriet kan tilslutte sig dette, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed.

Endelig er det i forbindelse med høringen fremført, at der i de tilfælde, hvor en dom ankes, eller der anmodes om, at forklaringerne protokolleres, er behov for, at retsbogen udarbejdes og sendes til parterne hurtigst muligt.

Hertil bemærkes, at det med den foreslåede bestemmelse er forudsat, at retsbogen i sådanne tilfælde snarest muligt skal udfærdiges og sendes til parterne.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 9 (forslag til retsplejelovens §§ 711-712), og bemærkningerne hertil.

4.3.2. Lydoptagelse eller billed- og lydoptagelse

4.3.2.1. Udvalget bemærker, at den gennemførte forsøgsordning bygger på lydoptagelse uden billede. Udvalget har taget udgangspunkt i den teknik og fremgangsmåde, der med gode resultater er anvendt under forsøgsordningen.

Udvalgets forslag er således en protokolleringsordning, der bygger på lydoptagelse, og billedoptagelse er efter udvalgets opfattelse ikke nødvendig for, at ordningen kan fungere efter hensigten. Der er således ikke af hensyn til »protokolleringsfunktionen« som sådan behov for samtidig optagelse af billede.

4.3.2.2. Efter udvalgets vurdering rejser billedoptagelse andre problemstillinger end lydoptagelse. Det hænger navnlig sammen med, at en optagelse af både lyd og billede (videoptagelse) i højere grad byder sig til som bevismiddel. Udvalget anfører, at det som en fordel ved den svenske ordning kan anføres, at man ved anvendelse af videoptagelse af forklaringer fra første instans som bevis i ankesager opnår en forklaring, der er ”friskere” i den forstand, at den er afgivet tættere på gerningstidspunktet, end en forklaring i ankeinstansen ville være. Samtidig vil man kunne spare vidner for at skulle afhøres på ny. Som anført ovenfor under pkt. 4.2, kan udvalget imidlertid ikke anbefale den svenske model (model E), der bygger på en hel anden form for ankeproces end den danske, hvor bevisførelsen sker umiddelbart for den dømmende ret. Udvalget har heller ikke kunnet anbefale, at man mere systematisk optager billede med henblik på anvendelse som led i bevisførelse. Efter udvalgets opfattelse bør bevisumiddelbarheden fortsat være det helt klare udgangspunkt i straffeprocessen. Der vil derfor normalt ikke være nogen grund til at optage billede sammen med lydoptagelsen.

På den anden side er der efter udvalgets opfattelse ud fra en nutidig betragtning ikke grundlag for at opstille stive regler for, hvornår man bør eller ikke bør foretage billedoptagelse. Udvalget anfører, at der i stedet bør være en fleksibel ordning, der dels giver plads for at anvende videoptagelse, når der i konkrete tilfælde er særligt behov for at sikre sig muligheden for en senere afspilning under en bevisførelse – navnlig i tilfælde af egentlig anticiperet bevisførelse, men også i tilfælde, hvor der måtte være et særligt behov for at tage hensyn til et vidne – dels gør det muligt at tilpasse sig udviklin-

gen. Om en foretaget videooptagelse i det konkrete tilfælde kan og bør anvendes som bevis, bør afhænge af sædvanlige bevisretlige synspunkter.

4.3.2.3. Udvalget bemærker, at retsplejelovens § 186, stk. 3-6, der endnu ikke er sat i kraft, både omfatter lydoptagelse og videooptagelse. Udvalget bemærker dog også, at der med disse bestemmelser ikke som ved udvalgets forslag for straffesager er lagt op til en systematisk optagelse af forklaringer ved hovedforhandling, men derimod optagelse i tilfælde, hvor der er et konkret behov for det.

Udvalget foreslår på den baggrund, at optagelsen som udgangspunkt sker som lydoptagelse, men således at optagelsen efter retsformandens bestemmelse kan ske som videooptagelse. Ved forslaget har udvalget lagt vægt på, at udstyr ikke bare til lydoptagelse, men også til videooptagelse må antages at ville blive installeret i retssalene, herunder af hensyn til mulighederne for videokonference og anvendelse af reglerne i retsplejelovens § 186, stk. 3-6.

Udvalget bemærker, at efter § 186, stk. 3, bør billed- eller lydoptagelse af en vidneforklaring uden for hovedforhandling så vidt muligt ske som billedoptagelse. Udvalget har ikke fundet, at en sådan regel bør indgå i regler om protokollering og lydoptagelse i straffesager. Udvalget har herved lagt vægt på, at billedoptagelse bør ske, når det er hensigtsmæssigt, og ikke ud fra en formodningsregel.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 72-74.

4.3.2.4. Justitsministeriet kan tilslutte sig udvalgets overvejelser og forslag om anvendelse af lydoptagelse eller billed- og lydoptagelse af forklaringer i straffesager, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed. Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 9 (retsplejelovens § 711), og bemærkningerne hertil.

4.3.3. *Krav til protokollatets omfang*

4.3.3.1. Udvalget har overvejet, om reglen om, hvad der skal protokolleres, bør være den samme med hensyn til hovedforhandling og andre retsmøder.

Udvalget anfører, at retsplejelovens hovedsondring med hensyn til protokollatets detaljeringsgrad mellem på den ene side retsmøder forud for hovedforhandling og på den anden side selve hovedforhandlingen – som et udgangspunkt – imødekommer de hensyn, der gør sig gældende. Der kan således være anledning til en mere udførlig gengivelse af forklaringer i retsmøder uden for hovedforhandling end under selve hovedforhandlingen, jf. pkt. 4.1 ovenfor.

Udvalget anfører, at der ved forklaringer afgivet under efterforskningen oftest bør foretages et fyldigt referat af forklaringerne. Der foreligger ofte ikke en endelig sigtelse på tidspunktet for forklaringens afgivelse, og det kan således ikke altid på tidspunktet for protokollatets udarbejdelse vides, hvilke dele af forklaringen der på et senere tidspunkt viser sig at være relevante.

I tilståelsessager (retsplejelovens §§ 723 og 831) er det et krav, at der afgives en uforbeholden tilståelse. Der må i hvert fald gengives så meget af forklaringen, at det kan ses, at kravet til tilståelsen er opfyldt. Hertil kommer, at dele af forklaringen kan have betydning for strafudmålingen, og dermed betydning for landsrettens behandling af en eventuel anke. Forklaringer i sådanne sager kan også have betydning for andre sager, der indgår i samme sagskompleks.

Ved hovedforhandling i byretten er der i kraft af tiltalerejsningen sket en præcisering af de forhold, der skal afgøres af retten. Efter udvalgets vurdering er der således oftest ikke i samme grad som ved efterforskningsforhør mv. behov for detaljerede gengivelser af de afgivne forklaringer. I store og komplicerede straffesager, herunder om økonomisk kriminalitet, kan det dog ofte være nødvendigt at tage større dele af forklaringen med. Det skyldes både sagernes kompleksitet og deres varighed. I sådanne sager vil der ofte være behov for lige så detaljerede gengivelser af det forklarede som ved efterforskningsforhør mv.

I tilfælde af anke er der af hensyn til landsrettens behandling af sagen behov for at kende de oplysninger fra forklaringerne, som byrettens afgørelse bygger på.

For så vidt angår forklaringer afgivet under hovedforhandling i anden instans vil der efter udvalgets opfattelse ret sjældent være et efterfølgende behov for protokollatet, men bliver der tale om tredjeinstansbehandling eller indbringelse for Den Særlige Klageret, får protokollatet betydning. Protokollater i anden instans vil dog typisk være ret kortfattede, når der ikke er tale om nye vidner, idet det følger af retsplejelovens § 870, stk. 1, 2. pkt., jf. § 917, at der i tilfælde, hvor den pågældende tidligere er afhørt for en ret, kan henvises hertil, således at kun væsentlige afvigelser og præciseringer optages i retsbogen.

På den baggrund anfører udvalget, at det kan overvejes at opretholde de eksisterende regler i § 754, jf. § 751, og § 870 og supplere dem med bestemmelser, der særligt regulerer omfanget af gengivelsen af forklaringer i tilståelsessager, forklaringer under hovedforhandlingen i anden instans og forklaringer i forbindelse med større, komplicerede sager.

Det kunne efter udvalgets opfattelse imidlertid også overvejes at indføre en mere generelt udformet regel om

protokollering, der kan gælde for alle retsmøder. En sådan overvejelse bliver mere nærliggende, når man under en lydoptagelsesmodel i hvert fald som et udgangspunkt udskyder udfærdigelsen af protokollatet til efter retsmødet. Gengivelse af forklaringer i et protokollat bør ideelt set have det omfang, der er behov for ved efterfølgende anvendelse af protokollatet.

Efter udvalgets opfattelse vil det i sidste ende bero på konkrete omstændigheder af forskellig karakter, hvor meget der bør tages med. Det er således efter udvalgets vurdering ikke muligt at opstille nogen præcis regel, og behovet for protokollering går til dels på tværs af sondringen mellem retsmøder før og under hovedforhandling.

Udvalget foreslår derfor, at der udformes en fælles regel, der er så fleksibel, at den kan anvendes i alle situationer.

Udvalget anfører, at sondringen mellem det »væsentlige« (forklaringer afgivet i retsmøder uden for hovedforhandling) og det »væsentligste« (forklaringer afgivet under hovedforhandling) er uskarp og noget kunstig, fordi den lægger op til, at der under hovedforhandlinger er noget, der er væsentligt, men som alligevel skal udelades. Udvalget foreslår derfor, at der fastsættes en regel for alle retsmøder i straffeprocessen, hvorefter det væsentlige indhold af afgivne forklaringer skal gengives i de tilfælde, hvor der efter udvalgets forslag skal udfærdiges et protokollat.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 74-77.

4.3.3.2. Justitsministeriet kan tilslutte sig udvalgets overvejelser og forslag om protokollaters omfang, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed. Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 6 og 7 (forslag om ændring af retsplejelovens § 186, stk. 1 og 4), § 1, nr. 9 (forslag til retsplejelovens § 710, stk. 1), § 1, nr. 10 og 11 (forslag til ændring af retsplejelovens § 754), § 1, nr. 12 (forslag om ændring af retsplejelovens § 863, stk. 2), og § 1, nr. 13 (forslag om ophævelse af retsplejelovens § 870), samt bemærkningerne hertil.

4.3.4. Anvendelse af lydoptagelsesmodellen på retsmøder uden for hovedforhandling

4.3.4.1. Udvalget anfører, at det ikke giver mening at fastholde, at udfærdigelse af et protokollat kun sker, når der efterfølgende fremsættes anmodning herom eller appelleres mv., hvis en sådan udløsende faktor stort set altid vil forekomme. Det må således f.eks. forventes, at i hvert fald anklagemyndigheden vil anmode om protokollat af indenretlige forklaringer i efterforskningsfasen, idet disse vil være nødvendige som dele af et forsvarligt grundlag for afgørelse af tiltalespørgsmålet.

Udvalget finder på den baggrund, at en ordning med lydoptagelse af forklaringer som udgangspunkt ikke bør omfatte retsmøder under efterforskning, herunder efter retsplejelovens § 747, samt subsidiære afhøringer. Derimod foreslår udvalget, at ordningen skal gælde for retsmøder om tiltalefrafald og tilståelsessager.

Udvalget foreslår endvidere, at i de tilfælde, hvor ordningen ikke skal gælde som almindelig regel, skal der være mulighed for lydoptagelse. Det bør efter udvalgets vurdering være op til retten at beslutte, om der skal ske lydoptagelse, og hvorledes et protokollat skal udfærdiges, herunder ved diktat eller eventuelt på grundlag af lydoptagelsen. Udvalget foreslår, at der også i sådanne tilfælde bør kunne træffes bestemmelse om optagelse af billede.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 77-78.

4.3.4.2. Justitsministeriet kan tilslutte sig udvalgets overvejelser og forslag om lydoptagelse af forklaringer afgivet i retsmøder uden for hovedforhandling, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed.

Det er i forbindelse med høringen over betænkningen blevet anført, at det er af væsentlig betydning i sager om varetægtsfængsling eller efterforskningsforhør, at der foretages udførlige protokollater.

Justitsministeriet er enig heri, men finder, at der er taget hensyn hertil ved forslaget om, at der som udgangspunkt ikke foretages lydoptagelse af forklaringer afgivet i retsmøder uden for hovedforhandling. I tilfælde, hvor retten efter en konkret vurdering måtte vælge at foretage lydoptagelse af forklaringer i sådanne retsmøder, vil parterne i sagen endvidere efter de foreslåede regler kunne kræve, at der tillige sker optagelse af forklaringerne i retsbogen, jf. den foreslåede § 712.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 1, nr. 9 (forslag til retsplejelovens § 711), og bemærkningerne hertil.

4.3.5. Klarere regler om protokollering

4.3.5.1. Det fremgår af udvalgets kommissorium, at Retsplejerådet i betænkning nr. 1401/2001 om Reform af den civile retspleje I påpegede, at retsplejelovens regulering af protokollering i straffesager er noget spredt, og at det kunne overvejes at foretage en mere præcis regulering.

4.3.5.2. Protokollering i straffesager er omtalt både i retsplejelovens 2. bog om fælles bestemmelser for borgerlige sager og straffesager, og i lovens 4. bog om strafferetsplejen.

Bestemmelsen i retsplejelovens § 186, stk. 1, omfatter forklaringer afgivet af vidner og syns- og skønsmand under hovedforhandlingen, mens § 870 omfatter alle

forklaringer afgivet under hovedforhandlingen i straffesager, dvs. også forklaring fra tiltalte. Protokollering af forklaringer afgivet af vidner samt syns- og skønsmand under hovedforhandlingen i straffesager reguleres således både af § 186, stk. 1, og af § 870. Efter § 186, stk. 1, er det overladt til retten at vurdere, om der skal ske protokollering, hvilket ikke er tilfældet i § 870.

4.3.5.3. Protokollering af forklaringer afgivet af vidner og syns- og skønsmand i straffesager uden for hovedforhandlingen reguleres både af § 186, stk. 2, og af § 754, jf. § 751. Kriterierne for, hvad der skal protokolleres, er forskellige i bestemmelserne.

Reglerne om protokollering i straffesager bør efter udvalgets opfattelse i det hele findes i retsplejelovens 4. bog om strafferetsplejen, og § 186 bør derfor ikke gælde for straffesager.

4.3.5.4. En anden uklarhed ved de gældende regler om protokollering angår anvendelse af bestemmelserne i retsplejelovens § 186, stk. 2, 3. pkt., og stk. 3-6, om billed- og lydoptagelse af forklaringer i relation til straffesager. Bestemmelserne er ikke sat i kraft.

Udvalget anfører, at som § 754, stk. 2, 2. pkt., er affattet, må det for en umiddelbar betragtning antages at være tilsigtet, at der i forhold til forklaringer afgivet af sigtede i retsmøder uden for hovedforhandlingen skal ske protokollering, uanset om der foretages billed- eller lydoptagelse af forklaringen.

For så vidt angår protokollater af forklaring afgivet af vidner i retsmøder uden for hovedforhandlingen, må spørgsmålet om, hvorvidt det kan undlades at protokol- lere forklaringen, når der foretages billed- eller lydoptagelse af forklaringen, bero på, om reglen i § 186, stk. 2, eller reglen i § 754, stk. 1, anvendes. Efter udvalgets opfattelse må det ud fra *lex specialis* synspunkter formentlig antages, at bestemmelsen i § 754, stk. 1, vil finde anvendelse frem for § 186, stk. 2, for så vidt angår protokollater af forklaringer afgivet af vidner i retsmøder uden for hovedforhandlingen.

Udvalget anfører på den baggrund, at der ikke i en straffesag vil være mulighed for i medfør af retsplejelovens § 186, stk. 2, 3. pkt., at undlade at optegne en vidneforklaring afgivet i et retsmøde uden for hovedforhandlingen i retsbogen, hvis der foretages billed- eller lydoptagelse af forklaringen.

Efter udvalgets opfattelse bør reglen i straffesager være den samme med hensyn til sigtede/tiltalte og med hensyn til vidner og syns- og skønsmand. Udvalget foreslår, at reglerne udformes ud fra de hensyn, der ligger bag en ordning med systematisk lydoptagelse. Spørgsmålet bør reguleres i retsplejelovens 4. bog om strafferetsplejen.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 78-81.

4.3.5.5. Justitsministeriet kan tilslutte sig udvalgets overvejelser og forslag, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed. Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 6 og 7 (forslag om ændring af retsplejelovens § 186, stk. 1 og 4), § 1, nr. 9 (forslag til retsplejelovens § 710, stk. 1), § 1, nr. 10 og 11 (forslag om ændring af retsplejelovens § 754), § 1, nr. 12 (forslag om ændring af retsplejelovens § 863, stk. 2), og § 1, nr. 13 (forslag om ophævelse af retsplejelovens § 870), samt bemærkningerne hertil.

4.3.6. *Den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 29, stk. 4*

4.3.6.1. Ved dørlukning under hovedforhandling af hensyn til sagens oplysning i en straffesag skal hovedforhandlingen efter retsplejelovens § 29, stk. 4, gengives så udførligt i retsbogen, at offentligheden ved domsafsigelsen kan orienteres om hovedforhandlingens forløb, i det omfang formålet med dørlukningen tillader det.

Efter udvalgets opfattelse er det efter bestemmelsen ikke nødvendigt straks at gengive forklaringer i retsbogen, når der efter den af udvalget foreslåede ordning foretages lydoptagelse. Eksistensen af en lydoptagelse vil i sig selv sikre, at der kan orienteres om forløbet. Efter udvalgets opfattelse er der således ikke behov for at foretage ændringer i bestemmelsen i forbindelse med den foreslåede ordning med lydoptagelse af forklaringer.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 81.

4.3.6.2. Justitsministeriet kan tilslutte sig udvalgets vurdering.

4.3.7. *Særlige regler om adgang for den afhørte til at gøre sig bekendt med protokollatet*

4.3.7.1. Efter retsplejelovens § 751, stk. 2, skal den afhørte have mulighed for at gøre sig bekendt med gengivelsen af forklaringen og mulighed for at komme med rettelser eller tilføjelser hertil. Reglen er efter udvalgets opfattelse ikke hensigtsmæssig i forhold til protokollater af forklaringer i retsmøder, når der ikke sker oplæsning og vedståelse af et protokollat i retsmødet. I modsætning til de politiafhøringer, som bestemmelsen direkte angår, er der således ved indenretlige afhøringer oftest ikke nogen naturlig lejlighed i det efterfølgende forløb til at gøre den afhørte bekendt med gengivelsen af forklaringen og give den pågældende mulighed for at komme med rettelser og tilføjelser. Der er efter udvalgets opfattelse heller ikke det samme behov for en sådan ordning, når en afhøring sker under et retsmøde.

Udvalget finder det ikke hensigtsmæssigt at opstille regler om, at en person, der har afgivet forklaring i et retsmøde, altid skal gøres bekendt med et eventuelt protokollat. Udvalget finder heller ikke, at der er behov for det, idet en adgang til efterfølgende at gennemse protokollatet, hvis den afhørte ønsker det, må være tilstrækkelig.

En sigtet eller tiltalt har som udgangspunkt ret til at gøre sig bekendt med indholdet af retsbøger efter retsplejelovens §§ 729 a og 729 b.

Efter de gældende regler om aktindsigt i retsbøger har et vidne derimod ofte ikke adgang til at gøre sig bekendt med protokollatet. Efter udvalgets opfattelse bør der skabes hjemmel til, at et vidne kan få adgang til efter retsmødet at gennemse et protokollat af sin egen forklaring, hvis et sådant skal indføres i retsbogen i medfør af de foreslåede regler.

Udvalget bemærker i den forbindelse, at hvis den pågældende har kommentarer til protokollatet, må det være op til retten at beslutte, hvad der skal ske i den anledning, herunder om der skal ske berigtigelse. Udvalget finder det ikke nødvendigt at udfærdige særlige lovregler herom.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 82.

4.3.7.2. Justitsministeriet kan tilslutte sig udvalgets overvejelser om afhørtes adgang til at gøre sig bekendt med protokollatet og forslag herom, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed. Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 9 (forslag til retsplejelovens § 710, stk. 2), og bemærkningerne hertil.

4.3.8. Anvendelse af billed- eller lydoptagelse som bevis

4.3.8.1. Der er ikke i tilknytning til retsplejelovens § 186, stk. 3-6, om billed- eller lydoptagelse af forklaringer indført særlige regler om anvendelse af sådanne optagelser som bevis. Det fremgår af det pågældende lovforslags bemærkninger til bestemmelsen – der som nævnt ovenfor ikke er sat i kraft – at optagelser allerede efter gældende regler vil kunne anvendes som bevis på samme måde som protokollater af forklaringer, jf. Folketingsstidende 2005-06, tillæg A, side 5361.

Udvalget finder tilsvarende ikke, at der i forbindelse med udvalgets forslag til en nyordning med billed- eller lydoptagelse i straffesager er behov for særlige regler om anvendelse af optagelser i form af lydoptagelse eller billed- og lydoptagelse (video) som bevis. Det skal navnlig ses i lyset af, at den foreslåede ordning bygger på et hovedprincip om, at der skal tilvejebringes en udskrift af forklaringer, typisk på grundlag af en lydoptagelse, i alle tilfælde, hvor der er behov herfor. Det indebærer, at den nye ordning i almindelighed ikke vil føre til et øget be-

hov for at supplere eller erstatte anvendelsen af protokollater med afspilning af optagelsen. Udvalget forudsætter således, at afspilning i almindelighed ikke sker, idet en sådan afspilning – der i sig selv vil gøre processen mere omstændelig og tidskrævende – ikke er nødvendig.

Udvalget har på den baggrund ikke foreslået nye regler om anvendelsen af afspilning af optagelser som bevis. Det vil herefter være de almindelige bevisregler, der afgør, om afspilning kan ske. Billed- eller lydoptagelser af forklaringer, der er afgivet før hovedforhandlingen, vil herefter kunne anvendes som bevis under hovedforhandlingen i princippet i samme omfang som indførsler i retsbøgerne vedrørende sådanne forklaringer, jf. herved retsplejelovens § 871, stk. 2, nr. 2-4, om forklaringer forud for hovedforhandlingen. På samme måde vil afspilning kunne ske under anke i de tilfælde, hvor dokumentation kan ske, herunder af forklaringer, der er afgivet i første instans, jf. herved også retsplejelovens § 923 om dokumentation af tidligere forklaringer, når ingen af parterne ønsker ny afhøring.

Udvalget bemærker i den forbindelse, at det ikke er hensigten med udvalgets forslag, at afspilning af billed- eller lydoptagelse i noget større omfang skal erstatte den hidtidige form for dokumentation eller den umiddelbare bevisførelse i dansk straffeprocess. Udvalget bemærker endvidere, at der ved anvendelsen af de gældende regler om dokumentation må tages hensyn til den særlige karakter af en bevisførelse i form af afspilning af navnlig billedoptagelse. Det må således efter udvalgets opfattelse anses for karakteristisk, at afspilning af en videooptagelse alt andet lige vil have en væsentlig større virkning end oplæsning af et protokollat. I de situationer, hvor afgørelsen om at tillade dokumentation bl.a. beror på en stillingtagen til, om fejl eller særlige forhold i øvrigt vedrørende afgivelsen af den pågældende forklaring skaber vanskeligheder for tiltaltes muligheder for at varetage sit forsvar, forudsætter udvalget således, at dette forhold indgår i rettens vurdering.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 84-85.

4.3.8.2. Justitsministeriet kan tilslutte sig udvalgets overvejelser om anvendelse af billed- eller lydoptagelse som bevis.

4.3.9. Regler om oplæsning og vedståelse

4.3.9.1. Efter retsplejelovens § 36 finder oplæsning og efter omstændighederne vedtagelse af et protokollat i retsbogen – med mindre andet er udtrykkeligt bestemt – kun sted, når rettens formand af særlige grunde anser det for nødvendigt.

Udvalget finder, at reglen i § 36 herefter bør ændres, således at der efter retsformandens bestemmelse (uanset

om lydoptagelse foretages eller ej) kan ske protokollering i retsmødet med oplæsning og vedståelse af det protokollerede, når det findes hensigtsmæssigt. En sådan bestemmelse bør dog fortsat anvendes ret undtagelsesvis og typisk for særligt udpegede dele af en forklaring. Udvalget finder endvidere, at der ved anvendelsen af bestemmelsen bør lægges særlig vægt på parternes ønsker.

Udvalget anfører, at behovet for egentlig protokollering med oplæsning og vedståelse næppe vil være stort, når der foretages lydoptagelse. Udvalget bemærker i den forbindelse, at såvel parterne, der foretager afhøringen, som dommeren altid vil have mulighed for – eventuelt afslutningsvis – at foreholde den afhørte centrale dele af de afgivne svar og udtalelser. Dette kan ske ved at gentage den afhørtes egne ord eller ved at sammenfatte det sagte med den formulering, som den afhørende finder dækkende, og derpå spørge, om den afhørte kan vedstå formuleringen. Ved lydoptagelse vil den valgte formulering og den afhørtes svar automatisk blive registreret og dermed indgå i grundlaget for en senere udfærdigelse af retsbog. Denne fremgangsmåde indebærer – sammenholdt med traditionel protokollering med oplæsning og vedståelse – den fordel, at man nøjes med at bruge tid på de centrale udtalelser, frem for at skulle oplæse forklaringen i sin helhed for den afhørte.

Udvalget bemærker endvidere, at ved diktatoptagelse dikterer rettens formand forklaringen i retsmødet, og at der således også i disse tilfælde vil kunne ske vedståelse af gengivelsen af forklaringen.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 85-87.

4.3.9.2. Justitsministeriet kan tilslutte sig udvalgets overvejelser og forslag om oplæsning og vedståelse, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed.

Det er i forbindelse med høringen over betænkningen blevet anført, at der kan være betænkeligheder ved, at der ikke foretages protokollering af forklaringer under en hovedforhandling, da den afhørte ikke har mulighed for at komme med indsigelser over for et referat af forklaringen.

Justitsministeriet lægger imidlertid vægt på, at det heller ikke efter de gældende regler er et krav, at der sker protokollering under retsmøder eller foretages oplæsning og vedståelse af forklaringer, samt at den foreslåede ændrede affattelse af § 36 skaber mulighed for, at der efter behov også kan ske vedståelse af et referat af en forklaring, der ikke er indført i retsbogen, men alene er lydoptaget. Endelig bemærkes, at selv om det efter den foreslåede § 36 fortsat vil være op til retsformanden, om der bør ske oplæsning og vedståelse af en protokolleret forklaring, forudsættes det som ovenfor nævnt, at der

ved anvendelsen af bestemmelsen lægges særlig vægt på parternes ønsker.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 1, nr. 4 (forslag om ændring af retsplejelovens § 36), og bemærkningerne hertil.

4.3.10. Sletning af billed- eller lydoptagelser

4.3.10.1. Udvalget foreslår, at der indføres en bestemmelse om, at justitsministeren fastsætter regler om sletning af billed- og lydoptagelser. Udvalget forudsætter i den forbindelse, at de regler, som fastsættes i medfør af bestemmelsen, vil gælde forud for gældende regler i anden lovgivning om opbevaring og arkivering af retternes dokumenter.

Der henvises til betænkningens lovudkast.

4.3.10.2. I forbindelse med høringen over betænkningen er det anført, at der ikke ses at være grund til at fravige arkivlovens almindelige regler om opbevaring for så vidt angår billed- eller lydoptagelser af forklaringer. Endvidere er det anført, at optagelser af forklaringer kan have betydning for Den Særlige Klagerets vurdering af genoptagelsesansøgninger af upåankede byretsdomme, og at optagelser af forklaringer derfor bør opbevares i en passende periode.

Justitsministeriet er enig heri, og der foreslås på den baggrund ikke særlige regler om længden af den periode, som billed- eller lydoptagelser skal opbevares. Det vil således følge af de almindelige regler i arkivloven, hvor længe billed- eller lydoptagelser skal opbevares, og optagelser af forklaringer vil således i arkivmæssig henseende som udgangspunkt skulle behandles på samme måde som retsbøger.

Under forsøgsordningen har det fulgt af retsplejelovens § 33 a, stk. 6, at lydoptagelser slettes et år efter sagens endelige afgørelse. Det foreslås på den baggrund, at der indsættes en overgangsregel, hvorefter lydoptagelser optaget i medfør af § 33 a slettes et år efter sagens endelige afgørelse.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 9 (forslag til § 711), og § 3, stk. 2 (forslag til overgangsbestemmelse), samt bemærkningerne hertil.

4.4. Dommen

4.4.1. Dommen skal efter retsplejelovens § 218 a indeholde en sagsfremstilling, herunder i fornødent omfang en gengivelse af de afgivne forklaringer, og en begrundelse, jf. pkt. 2.4 ovenfor. Formålet med bestemmelsen er, at dommen kan stå alene, dvs. at dommen kan læses og forstås uden inddragelse af andre dokumenter mv.

Under forsøget, jf. pkt. 3 ovenfor, har bestemmelsen om, at dommen i fornødent omfang skal indeholde en gengivelse af de afgivne forklaringer, ikke fundet anvendelse.

Udvalget finder, at en opretholdelse af kravet om gengivelse af forklaringer i dommen ikke giver mening under lydoptagelsesmodellen, idet det er et hovedpunkt, at et protokollat – og dermed en skriftlig gengivelse af de optagne forklaringer – kun udfærdiges, hvis der er eller efterfølgende opstår behov herfor. Efter udvalgets forslag vil en part kunne forlange et protokollat udfærdiget uden at skulle angive en grund.

Udvalget foreslår på den baggrund, at retten i de tilfælde, hvor forklaringer ikke optages i retsbogen, kan undlade at gengive forklaringerne i dommens sagsfremstilling, jf. § 218 a. Udvalget forudsætter i den forbindelse, at der – i de tilfælde, hvor der ikke efter dommerens skøn på forhånd udfærdiges et protokollat – i dommens begrundelse i højere grad end i domme, hvor forklaringer gengives efter § 218 a, stk. 1, sker en fremhævelse af centrale momenter i de forklaringer, der tillægges afgørende vægt ved dommen.

Udvalget foreslår endvidere, at der efterfølgende skal udfærdiges en udskrift af lydoptagelsen i en række tilfælde, herunder navnlig i tilfælde af anke, hvis en part anmoder om det og i visse tilfælde af aktindsigt, og at et efterfølgende protokollat skal anses som et bilag til dommen, herunder i relation til aktindsigt.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 87-88.

4.4.2. Justitsministeriet kan tilslutte sig udvalgets overvejelser og forslag om affattelse af domme i straffesager, hvor der sker lydoptagelse af forklaringer, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed.

Det er i forbindelse med høringen over betænkningen blevet anført, at forklaringer bør angives udførligt i dommens sagsfremstilling, at det centrale af de forklaringer, der tillægges vægt, bør fremhæves, og at en dom bør kunne stå alene.

Som nævnt skal en lydoptaget forklaring efter forslaget som udgangspunkt ikke gengives i dommens sagsfremstilling. Ankes dommen, vil forklaringerne dog blive optaget i retsbogen, der herefter vil blive et bilag til dommen. Endvidere følger det af den foreslåede ordning, at en part i sagen eller en person med en særlig retlig interesse heri vil kunne kræve, at forklaringen optages i retsbogen, og retsbogen vil også i disse tilfælde blive anset som et bilag til dommen i sagen. Efter Justitsministeriets vurdering sikrer de foreslåede regler således, at personer med en særlig interesse på begæring kan få udfærdiget og tilsendt en gengivelse af forklaringerne i sagen. Samtidig er det som ovenfor nævnt for-

udsat, at i de tilfælde, hvor der ikke udfærdiges et protokollat, vil de centrale momenter i de forklaringer, der tillægges afgørende vægt ved dommen, blive fremhævet i dommens begrundelse i højere grad end i domme, hvor forklaringer gengives efter § 218 a, stk. 1 (som ikke ændres).

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 1, nr. 8 (forslag til retsplejelovens § 218 a, stk. 4), og § 1, nr. 9 (forslag til retsplejelovens § 712, stk. 2), samt bemærkningerne hertil.

4.5. Anvendelse af diktatoptagelsesmodellen

4.5.1. Som det fremgår af pkt. 4.2 og 4.3 ovenfor, bygger udvalgets forslag om en ny protokolleringsordning på lydoptagelsesmodellen fra det gennemførte forsøg. Efter udvalgets opfattelse udelukker det dog ikke anvendelse af diktatoptagelse, når dette findes hensigtsmæssigt.

Udvalget finder, at den fremtidige ordning primært bør baseres på lydoptagelse, fordi dette giver de største fordele, herunder ikke mindst med hensyn til retsledelsen. Samtidig finder udvalget, at der kan være fordele forbundet med en fortsat mulighed for anvendelse af diktatoptagelsesmodellen. Udvalget har derfor foreslået, at der udformes regler om diktatoptagelse som et supplement til lydoptagelse. Det vil muliggøre, at fordelene ved de to modeller kan kombineres i et fleksibelt samspil. Man vil således bl.a. kunne opretholde fordelene ved de foreslåede regler også i tilfælde, hvor retten i første omgang af den ene eller den anden grund ønsker at sikre sig muligheden for straks efter retsmødet at kunne udskrive en gengivelse af en forklaring eller finder, at oplæsning og vedståelse bør ske. Sådanne regler vil også betyde, at de retter, der har deltaget i forsøget med diktatoptagelse, umiddelbart kan fortsætte hermed, ligesom der mere generelt vil kunne opnås fordele også i tiden, indtil det egentlige lydoptagelsesudstyr findes i alle retssale.

Udvalget foreslår på den baggrund, at retsformanden i de tilfælde, hvor der efter udvalgets forslag kan ske lydoptagelse af selve forklaringen, skal kunne bestemme, at der skal ske lydoptagelse af rettens gengivelse af en forklaring. Det indebærer, at rettens formand dikterer forklaringen i retsmødet. Om der efterfølgende skal ske optagelse i retsbogen mv., vil efter udvalgets forslag skulle afgøres efter regler svarende til de foreslåede regler om lydoptagelse. Med hensyn til aktindsigt foreslår udvalget, at ordningen fra forsøgsordningen videreføres, jf. retsplejelovens § 33 a, stk. 4 og 5.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 88-89.

4.5.2. Justitsministeriet kan tilslutte sig udvalgets overvejelser og forslag om anvendelse af diktatoptagelsesmodellen, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed. Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 9 (forslag til retsplejelovens § 714), og bemærkningerne hertil.

4.6. Aktindsigten i domme og retsbøger

4.6.1. Efter reglerne i retsplejelovens § 186, stk. 3-6, der som ovenfor nævnt endnu ikke er sat i kraft, indebærer billed- eller lydoptagelse ikke i sig selv, at sædvanlig protokollering undlades. Efter § 186, stk. 6, kan den, som efter retsplejelovens regler om aktindsigt har ret til aktindsigt i retsbogen, mod betaling forlange, at der tilvejebringes en udskrift af en forklaring, der er billed- eller lydoptaget.

Under forsøget med lydoptagelse, jf. afsnit 3 ovenfor, har der været adgang til aktindsigt ved regler om, dels at en lydoptaget forklaring optages i retsbogen ved meddelelse af aktindsigt i retsbogen, jf. retsplejelovens § 33 a, stk. 4, 2. pkt., dels at lydoptagne forklaringer gengives på sædvanlig måde ved meddelelse af aktindsigt i domme, jf. § 33 a, stk. 5, jf. § 218 a, stk. 1, om optagelse af forklaringer i domme ”i fornødent omfang”. Med reglerne har der således under forsøget været almindelig adgang til aktindsigt uden krav om særskilt betaling for udfærdigelse af en skriftlig gengivelse af forklaringer. Reglerne skal dog efter udvalgets opfattelse ses i lyset af, at ordningen efter § 186, stk. 3-6, ikke lægger op til en systematisk lydoptagelse af forklaringer under hovedforhandling, og at forsøgsordningen kun har været gældende i enkelte retskredse.

4.6.2. Udvalget finder, at adgangen til aktindsigt ved indførelse af udvalgets forslag om en permanent, landsdækkende ordning med lydoptagelse i straffesager bør bygge på et princip om, at aktindsigt retter sig mod de pågældende dokumenter i den form og med det indhold, disse faktisk har. Det indebærer, at en dom, der efter den foreslåede ordning ikke indeholder en gengivelse af forklaringer, ved aktindsigt som udgangspunkt udleveres uden forklaringerne. På tilsvarende måde bør en retsbog ved meddelelse af aktindsigt i givet fald udleveres uden gengivelse af de afgivne forklaringer. Er der imidlertid af andre grunde udfærdiget en skriftlig gengivelse, f.eks. efter anmodning fra en part eller som følge af anke, bør denne gengivelse også i relation til aktindsigt anses som et bilag til henholdsvis dommen eller retsbogen og dermed udleveres sammen med disse, i øvrigt efter betingelserne i gældende regler om aktindsigt.

Efter udvalgets opfattelse bør hovedreglen om aktindsigt i det »faktiske dokument« endvidere fraviges, når

der er et særligt, retligt behov for indsigt i en afgivet forklaring. Der bør derfor være adgang til – uden betaling for selve udfærdigelsen – at få udfærdiget en skriftlig gengivelse af en forklaring i forbindelse med aktindsigt i retsbøger efter reglerne i retsplejelovens § 41 d om personer, der har en individuel, væsentlig interesse i et konkret retsspørgsmål.

Derimod bør der efter udvalgets opfattelse ikke på grundlag af andre regler om aktindsigt være adgang til at forlange en forklaring optaget i retsbogen. Udvalget har i den forbindelse lagt vægt på, at der ville påføres retterne en ret betydelig byrde, hvis der også i andre tilfælde af aktindsigt i domme og retsbøger skulle være en almindelig adgang til at kræve, at forklaringer skulle gengives skriftligt, selvom det hverken af hensyn til processens gang eller af hensyn til parterne har været nødvendigt at udfærdige en sådan gengivelse.

Udvalgets forslag på dette punkt skal endvidere ses i lyset af forslaget om, at der for journalister og forskere mv. som udgangspunkt vil være mulighed for at høre en lydoptagelse af en forklaring eller få udfærdiget en afskrift heraf, jf. pkt. 4.7 nedenfor.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 89-90.

4.6.3. Justitsministeriet kan tilslutte sig udvalgets overvejelser og forslag om aktindsigt i domme og retsbøger i straffesager, hvor der er sket lydoptagelse af forklaringer, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed.

I forbindelse med høringen over betænkningen er det blevet anført, at de foreslåede regler forringer mediernes adgang til indsigt i forklaringer i straffesager i de tilfælde, hvor forklaringer ikke gengives i dommens sagsfremstilling eller retsbogen. Det er anført, at en lydoptaget forklaring bør optages i retsbogen, hvis der ansøges om aktindsigt i en dom efter retsplejelovens § 41 b om adgang til aktindsigt for enhver, svarende til den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 33 a, stk. 5.

Justitsministeriet er imidlertid enig i udvalgets synspunkt om, at der for andre end parter og personer med en særlig, retlig interesse alene bør være adgang til de pågældende dokumenter i den form og med det indhold, disse faktisk har. Efter Justitsministeriets vurdering må det antages, at der i langt de fleste sager, der kan være af interesse for mediernes, vil ske protokollering af forklaringerne, enten fordi retten eller parterne bestemmer det, eller fordi sagen ankes. Endvidere finder Justitsministeriet ikke, at det bør kræves, at der i tilfælde, hvor det hverken af hensyn til retssagen eller af hensyn til parterne har været nødvendigt at gengive forklaringerne, bør pålægges retterne at gengive disse alene til brug for aktindsigt. Samtidig bemærkes, at det nedenfor under

pkt. 4.7 foreslås, at der bl.a. for journalister som udgangspunkt vil være mulighed for at høre en lydoptagelse af en forklaring eller få udfærdiget en afskrift heraf.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 9 (forslag til retsplejelovens § 712, stk. 1, nr. 4), og bemærkningerne hertil.

4.7. Adgang til rettens billed- eller lydoptagelser af forklaringer

4.7.1. Efter udvalgets forslag skal der som udgangspunkt ikke ske protokollering af en forklaring i retsbogen, hvis forklaringen billed- eller lydoptages, og som en konsekvens heraf og som en naturlig partsbeføjelse foreslår udvalget, at en sigtet eller tiltalt skal have adgang til at se eller høre en billed- eller lydoptagelse af en forklaring, medmindre den sigtede eller tiltalte ikke havde adgang til at gøre sig bekendt med forklaringen. Udvalget foreslår, at forsvareren som udgangspunkt efter anmodning skal have udleveret en kopi af billed- eller lydoptagelsen, jf. retsplejelovens §§ 729 a og 729 c.

Udvalget bemærker i den forbindelse, at begrænsninger i adgangen til at se eller høre en forklaring vil følge af de gældende regler herom, jf. retsplejelovens §§ 729 a-729 d, 748 og 856. Udvalget foreslår, at retten vil skulle påse, at der ikke er sådanne begrænsninger, herunder ved i fornødent omfang at høre politiet, jf. navnlig §§ 729 b og 729 d, samt påse, at der kun gives adgang til relevante dele af billed- eller lydoptagelser.

Udvalget foreslår, at anklagemyndigheden, der generelt har adgang til straffesagens akter, efter anmodning skal have udleveret en kopi af billed- eller lydoptagelsen.

4.7.2. Udvalget har overvejet, om der bør opstilles et princip om, at der skal være adgang til at høre en lydoptagelse hos retten i alle tilfælde, hvor der i dag er adgang til rettens gengivelse af forklaringer i domme og retsbøger i medfør af reglerne om aktindsigt, herunder navnlig reglerne om domme i retsplejelovens § 41 b og reglerne om retsbøger i §§ 41 d og 41 f. Et sådant princip ville indebære, at der i realiteten ville være samme adgang til gengivelser af forklaringer som i dag, uanset at dommes sagsfremstilling efter udvalgets forslag ikke behøver at gengive forklaringerne, når der som følge af lydoptagelse ikke sker optagelse af forklaringer i retsbogen.

Udvalget har imidlertid fundet, at en adgang til at høre lydoptagelser bør have et snævrere område. Udvalget har i den forbindelse lagt vægt på, at optagelser af forklaringer i straffesager ofte angår personlige og belastende forhold. En vid adgang for andre til at høre den autentiske lydoptagelse vil efter udvalgets opfattelse

kunne påvirke vidners tilbøjelighed til at udtale sig uforbeholdent. Udvalget anfører endvidere, at der vil være passager i lydoptagelser, der omfatter andet og mere end selve forklaringen, herunder f.eks. et vidnes redegørelse for, hvorfor vidnet føler sig truet og derfor ønsker afhøringen gennemført uden, at tiltalte er til stede. Det vil således være forbundet med betydeligt arbejde at udskille de pågældende sekvenser. Det samme gælder udskillelsen af forklaringer eller dele af forklaringer, der allerede efter de almindelige regler er undtaget fra aktindsigt. Udvalget påpeger også, at der under en forklaring kan fremkomme udtalelser fra et vidne, som er uden betydning for sagen, og som derfor ikke ville blive gengivet i en retsbog, men som kan være ubehagelige for vidnet, hvis det senere tillades andre at høre en lydoptagelse. Udvalget påpeger samtidig, at eventuelle anonyme vidner i øvrigt kan tænkes genkendt på stemmen.

Udvalget anfører, at en adgang til at høre lydoptagelser kun vil have væsentlig, selvstændig betydning, når forklaringen ikke er gengivet i retsbogen, idet denne i så fald vil være tilgængelig efter de almindelige regler om aktindsigt. Udvalget bemærker, at en senere gengivelse af forklaringen i tilfælde af anke, en anmodning fra parterne eller en anmodning om aktindsigt baseret på retlig interesse efter udvalgets forslag vil betyde, at gengivelsen i retsbogen anses som et bilag også til dommen og dermed vil være tilgængelig gennem aktindsigt i dommen, herunder efter den almindelige regel i § 41 b. Efter udvalgets opfattelse må begrænsninger i at høre lydoptagelser derfor antages kun at få praktisk betydning i ret få tilfælde. Adgangen til aktindsigt vil således have samme reelle omfang som i dag med hensyn til alle tilfælde, hvor en dom ankes eller dog er af en sådan interesse for parterne, at der har været rekvireret en udskrift til brug for ankeovervejelserne – eller hvor retten i øvrigt har bestemt, at sædvanlig protokollering skal ske.

Udvalget finder på den baggrund, at en regel om adgang til at høre optagelser af forklaringer i straffesager for det første bør begrænses til tilfælde, hvor der ikke i forvejen foreligger en udskrift af den pågældende forklaring. For det andet bør adgangen yderligere begrænses til tilfælde, hvor der efter de gældende regler er mulighed for aktindsigt i retsbøger, og dette bør endvidere kun gælde aktindsigt efter § 41 f om journalister mv. og efter § 41 g om meroffentlighed, der navnlig kan have betydning for forskningen. Aktindsigt efter § 41 d om retlig interesse bør derimod falde udenfor den foreslåede adgang, fordi der i disse tilfælde efter udvalgets forslag vil være et krav på at få forklaringen optaget i retsbogen.

Udvalget foreslår endvidere, at retten bør have mulighed for at afslå en anmodning om at høre en lydoptagel-

se, således at det også skal være en betingelse for adgangen til at høre en lydoptagelse, at retten ikke finder det betænkeligt.

Udvalget foreslår endelig, at der for journalister og forskere mv. bør være en adgang til mod betaling at få en afskrift af en lydoptagelse. For denne adgang bør i øvrigt gælde samme betingelser som for adgangen til at høre lydoptagelsen, bl.a. at retten ikke finder det betænkeligt.

Efter udvalgets opfattelse bør der derimod på grund af af de beskyttelseshensyn, der er anført ovenfor, og på grund af risikoen for spredning af følsomme oplysninger, herunder om forurettede, ikke være adgang til udlevering af selve lydoptagelsen til andre end anklagemyndigheden, herunder til brug for en eventuel sag om falsk forklaring, og til forsvarere.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 91-93.

4.7.3. Justitsministeriet kan tilslutte sig udvalgets overvejelser og forslag om adgang til rettens billed- eller lydoptagelser af forklaringer, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed, dog med visse redaktionelle ændringer i forhold til udvalgets lovudkast.

I forbindelse med høringen over betænkningen er det anført, at udvalgets forslag vil indebære, at medierne ikke i alle tilfælde får adgang til forklaringerne, idet adgangen vil være betinget af, at retten ikke finder det betænkeligt. Det er endvidere anført, at i de tilfælde, hvor journalister skal have adgang til en lydoptagelse eller afskrift heraf, bør det ske hurtigst muligt. Det er også anført, at der ikke bør stilles krav om betaling for en afskrift af en lydoptagelse.

Justitsministeriet er imidlertid som nævnt enig med udvalget i, at en adgang for journalister til at høre en lydoptagelse eller til en afskrift heraf bør være betinget af, at retten ikke finder, at det er betænkeligt. Muligheden for at nægte adgang til at høre en lydoptagelse forudsættes alene anvendt for at varetage hensynet til personer, der har afgivet forklaring, og når begrænsningerne i reglerne om aktindsigt ikke i sig selv giver tilstrækkelig beskyttelse. Dette hensyn til de involverede personer må efter Justitsministeriets vurdering tillægges større vægt end hensynet til mediernes adgang til lydoptagelser af forklaringer i straffesager. Det forudsættes endvidere, at retten i givet fald uden unødigt forsinkelse giver journalister mv. adgang til optagelser eller foranlediger en afskrift foretaget heraf.

Det foreslåede krav om betaling for tilvejebringelse af en afskrift af en forklaring svarer til bestemmelsen i retsplejelovens § 186, stk. 6.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 9 (forslag til retsplejelovens § 713), og bemærkningerne hertil.

4.8. Justering af landsdommernormering

4.8.1. Retsplejelovens regler om antallet af landsdommere blev i forbindelse med politi- og domstolsreformen, der blev gennemført ved lov nr. 538 af 8. juni 2006 og trådte i kraft den 1. januar 2007, justeret i lyset af den samtidige ændring af instansordningen, som indebar en flytning af arbejdsopgaver fra landsretterne til byretterne. Det fastsatte antal landsdommere ved Østre Landsret blev således nedsat med 3 personer fra 64 til 61 landsdommere (en præsident og 60 andre landsdommere).

Ved lov nr. 493 af 12. juni 2009 blev antallet af landsdommere i Østre Landsret justeret yderligere som følge af den ændrede fordeling af arbejdsopgaver mellem landsretter og byretter, således at antallet af landsdommere ved Østre Landsret blev nedsat med 2 personer fra 61 til 59 landsdommere (en præsident og 58 andre landsdommere.)

Domstolsstyrelsen og landsretterne er enige om at anbefale, at der nu foretages en yderligere justering af antallet af landsdommere i landsretterne som følge af den fortsat ændrede fordeling af arbejdsopgaverne mellem landsretterne og byretterne efter domstolsreformen.

For at gennemføre denne justering har Domstolsstyrelsen anbefalet, at der sker en ændring af retsplejeloven, således at antallet af dommere i Østre Landsret nedsættes fra 59 til 57 (en præsident og 56 andre landsdommere), og således at antallet af dommere i Vestre Landsret nedsættes fra 39 til 37 (en præsident og 36 andre landsdommere.)

Justeringen medfører, at der ved stillingsledighed skal nedlægges yderligere 2 faste dommerstillinger i Østre Landsret. I Vestre Landsret nedlægges ligeledes yderligere 2 faste dommerstillinger ved stillingsledighed.

4.8.2. Justitsministeriet er enig i Domstolsstyrelsens anbefalinger, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 1, nr. 1 og 2 (forslag til retsplejelovens § 5, stk. 2), og bemærkningerne hertil.

5. Lovforslagets økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

Med lovforslaget foreslås indført en fleksibel ordning med optagelse af forklaringer i straffesager.

Anvendelsen af ordningen forventes at give retterne mulighed for en mere fleksibel ressourceudnyttelse i sagsbehandlingen og vil bl.a. som følge heraf kunne forventes at medføre visse ressourcemæssige besparelser.

Udstyret til brug for optagelse af forklaringer er allerede installeret ved flere byretter og vil derfor kunne

anvendes efter hensigten i forslaget de pågældende steder. For de øvrige retter vil der blive foretaget indkøb og installation af udstyret i takt med, at Domstolsstyrelsen får mulighed for at foretage de pågældende investeringer. Der vil i den forbindelse blive taget i betragtning, om der vil kunne være fordele ved at lade udstyr til brug for videokommunikation og lydoptagelse installere samtidig.

Samlet set skønnes lovforslaget ikke at medføre hverken økonomiske eller administrative konsekvenser for domstolene af betydning.

Lovforslaget skønnes i øvrigt ikke at medføre økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige.

6. Lovforslagets økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet mv.

Lovforslaget har ikke økonomiske eller administrative konsekvenser for erhvervslivet mv.

7. Lovforslagets administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget har ikke administrative konsekvenser for borgerne.

8. Miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget har ingen miljømæssige konsekvenser.

9. Forholdet til EU-retten

11. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/ Mindreudgifter	Negative konsekvenser/ Merudgifter
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Samlet set ingen af betydning.	Ingen
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter	

Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.

10. Hørte myndigheder mv.

Betænkning nr. 1513/2010, som den del af lovforslaget, der vedrører optagelse og protokollering af forklaringer i straffesager, bygger på, har været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer mv.:

Højesteret, Den Særlige Klageret, Østre Landsret, Vestre Landsret, Sø- og Handelsretten, Samtlige byretter, Procesbevillingsnævnet, Domstolsstyrelsen, Rigsadvokaten, Rigspolitiet, Statens Arkiver, Den Danske Dommerforening, Dommerfuldmægtigforeningen, HK Landsklubben Danmarks Domstole, Foreningen af Offentlige Anklagere, Politiforbundet i Danmark, Advokatrådet, Landsforeningen af Forsvarsadvokater, Institut for Menneskerettigheder, Retssikkerhedsfonden, Dansk Retspolitisk Forening, Amnesty International, Dansk Journalistforbund, Danske Dagblades Forening, DR, TV 2, Sammenslutningen af lokale radio- og tv-stationer i Danmark, Dansk Fagpresse, Dansk Magasinpresses Udgiverforening og Foreningen af danske lokale ugeaviser.

Den del af lovforslaget, der vedrører justering af landsdommernormeringen, har været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer mv.:

Østre Landsret, Vestre Landsret, Sø- og Handelsretten, samtlige byretter, Domstolsstyrelsen, Dommerforeningen, Dommerfuldmægtigforeningen, Domstolenes Tjenestemandsförening og HK Landsklubben Danmarks Domstole.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

(Retsplejeloven)

Til § 1, nr. 1 (retsplejelovens § 5, stk. 2, 1. pkt.)

Det foreslås at nedsætte antallet af landsdommere ved Østre Landsret med 2 personer fra 59 til 57 landsdommere (en præsident og 56 andre landsdommere).

Der henvises i øvrigt til pkt. 4.8 i de almindelige bemærkninger.

Til § 1, nr. 2 (retsplejelovens § 5, stk. 2, 2. pkt.)

Det foreslås at nedsætte antallet af landsdommere ved Vestre Landsret med 2 personer fra 39 til 37 landsdommere (en præsident og 36 andre landsdommere).

Der henvises i øvrigt til pkt. 4.8 i de almindelige bemærkninger.

Til § 1, nr. 3 (retsplejelovens § 33 a)

Det foreslås, at bestemmelsen i § 33 a ophæves. Bestemmelsen har givet mulighed for at gennemføre forsøg ved flere byretter med lydoptagelser af forklaringer under hovedforhandlinger. Med de foreslåede nye bestemmelser i §§ 711-714 foreslås indført en permanent ordning med lydoptagelse af forklaringer i straffesager.

Til § 1, nr. 4 (retsplejelovens § 36)

Den foreslåede bestemmelse vedrører spørgsmålet om, i hvilke tilfælde der skal ske oplæsning og vedståelse af rettens gengivelse af en forklaring. Efter den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 36 finder oplæsning og efter omstændighederne vedtagelse af det retsbogen tilførte kun sted, når rettens formand af særlige grunde anser det for nødvendigt, enten af egen drift eller i borgerlige sager ifølge begæring af part, vidne eller syns- eller skønsmænd.

Med den foreslåede nyaffattelse af § 36 vil oplæsning og efter omstændighederne vedtagelse af rettens gengivelse af en forklaring kun finde sted, når rettens formand finder det hensigtsmæssigt. Bestemmelsen forudsættes anvendt i begrænset omfang og typisk for særligt påpegede dele af en forklaring. Bestemmelsen vil f.eks. kunne anvendes i forhold til forklaringer i sager, hvor et vidne ikke kan forventes at ville kunne afgive forklaring under behandlingen af ankesagen, fordi den pågældende ikke længere er i landet. Bestemmelsen vil også kunne tænkes anvendt i tilfælde, hvor rettens formand finder

det nødvendigt at få tydeliggjort, hvad der forklares på et væsentligt punkt.

Det forudsættes, at der ved anvendelse af den foreslåede nye bestemmelse i § 36 lægges særlig vægt på parternes ønsker.

Efter den nuværende affattelse af § 36 kan rettens formand af egen drift eller i borgerlige sager ifølge begæring af part, vidne eller syns- eller skønsmænd beslutte, at der skal ske oplæsning og vedståelse. Der tilsigtes ingen ændring af retstilstanden for borgerlige sager ved at lade dette udgå af bestemmelsen.

Oplæsning og vedståelse vil efter den foreslåede bestemmelse kunne ske i tilfælde, hvor der foretages traditionel protokollering. Der vil endvidere kunne ske oplæsning og vedståelse i tilfælde, hvor der sker lydoptagelse af forklaringen eller gengivelsen af forklaringen efter de foreslåede bestemmelser i §§ 711 og 714, selv om forklaringen ikke optages i retsbogen. Vedståelse i forbindelse med lydoptagelse af en forklaring vil eventuelt kunne ske ved, at retten sammenfatter det sagte med en formulering, som den afhørende finder dækkende, og derpå spørger, om den afhørte kan vedstå formuleringen.

Der henvises i øvrigt til pkt. 4.2 og pkt. 4.3.9 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 1, nr. 5 (retsplejelovens § 41 f, stk. 5, 1. pkt.)

Den foreslåede ændring af § 41 f, stk. 5, 1. pkt., skal ses i sammenhæng med den foreslåede bestemmelse i § 713, stk. 3, hvorefter der i visse tilfælde mod betaling kan udfærdiges afskrifter af lydoptagelser af forklaringer til brug for meddelelse af aktindsigt efter §§ 41 f og 41 g.

Det skal vurderes efter forslaget til retsplejelovens § 713, stk. 3, om der skal udfærdiges en afskrift af en lydoptagelse af en forklaring. Hvis retten tillader, at der udfærdiges en afskrift, vil spørgsmålet om aktindsigt heri for personer omfattet af retsplejelovens § 172, stk. 1, 2 eller 4 (redaktionelle medarbejdere mv.), skulle afgøres efter § 41 f, stk. 5, som affattet ved dette lovforslag. Endvidere finder bestemmelserne i § 41 f, stk. 6 og 7, tilsvarende anvendelse. Det følger af § 41 f, stk. 6, 1. pkt., at dokumenter og kopier, der gives adgang til i medfør af bl.a. stk. 5, ikke må være tilgængelige for andre end massemediets journalister og redaktionsmedarbejdere og kun må bruges til støtte for journalistisk og redaktionelt arbejde. Overtrædelse heraf kan efter stk. 7 straffes med bøde.

Der henvises i øvrigt til pkt. 4.7 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 1, nr. 6 og 7 (retsplejelovens § 186, stk. 1 og 4)

De foreslåede ændringer af § 186, stk. 1 og 4, indebærer, at retsplejelovens § 186 om gengivelse af vidneforklaringer samt billed- og lydoptagelse af forklaringer alene vil finde anvendelse for civile sager.

Der er tale om en konsekvensændring som følge af den foreslåede bestemmelse i retsplejelovens § 710, stk. 1, hvor der foreslås indført en fælles regel for alle retsmøder i straffesager om omfanget af skriftlige gengivelser af forklaringer i retsbogen. For det andet er forslaget om ændring af § 186, stk. 1 og 4, en konsekvens af de foreslåede bestemmelser i retsplejelovens §§ 711-714 om indførelse af en almindelig ordning med billed- eller lydoptagelse af forklaringer i straffesager.

Til § 1, nr. 8 (retsplejelovens § 218 a, stk. 4)

Den foreslåede nye bestemmelse skaber mulighed for at undlade at gengive en forklaring i dommens fremstilling af sagen, hvis forklaringen ikke optages i retsbogen, fordi der er sket lydoptagelse af forklaringen eller af retens gengivelse af forklaringen.

Den foreslåede regel giver derimod ikke mulighed for at fravige den del af retsplejelovens § 218 a, stk. 1, 1. pkt., der angår kravet om at angive de faktiske og retlige omstændigheder, der er lagt vægt på ved sagens afgørelse (præmisserne), i dommen. Det forudsættes endvidere, at der – i de tilfælde, hvor forklaringer ikke gengives i dommens sagsfremstilling – i dommens begrundelse i højere grad end i domme, hvor forklaringer gengives efter § 218 a, stk. 1, sker en fremhævelse af centrale momenter i de forklaringer, der tillægges afgørende vægt ved dommen.

Fravigelse af § 218 a, stk. 1, 1. pkt., om gengivelse af forklaringerne i dommens sagsfremstilling er fakultativ for retten. Det står således retten frit for i givet fald at gengive en eller flere forklaringer i dommens sagsfremstilling, uanset at der er sket lydoptagelse af disse forklaringer.

Den foreslåede bestemmelse i retsplejelovens § 712, stk. 1, indeholder regler om, hvornår indholdet af en forklaring skal optages i retsbogen, uanset at der er sket lydoptagelse. Den foreslåede bestemmelse i retsplejelovens § 712, stk. 2, indebærer endvidere, at i de tilfælde, hvor en forklaring optages i retsbogen efter § 712, stk. 1, anses retsbogens gengivelse heraf som et bilag til en eventuel dom i sagen.

Hvis der meddeles aktindsigt i en dom affattet efter den foreslåede bestemmelse i § 218 a, stk. 4, vil dommen skulle udleveres, som den er, dvs. uden forklaringer. Et eventuelt bilag til en dom, jf. den foreslåede bestemmel-

se i retsplejelovens § 712, stk. 2, vil i den forbindelse skulle udleveres sammen med dommen.

Der henvises i øvrigt til pkt. 4.4 i de almindelige bemærkninger.

Til § 1, nr. 9 (retsplejelovens kapitel 64, §§ 710-714)

Til § 710

Den foreslåede bestemmelse er ny og vedrører omfanget af gengivelser af forklaringer i straffesager og adgangen til efter retsmødet at gennemse gengivelsen af en forklaring.

Efter forslaget til *stk. 1, 1. pkt.*, skal det væsentlige indhold af forklaringer, der afgives for en ret, optages i retsbogen.

Den foreslåede bestemmelse erstatter bestemmelserne i retsplejelovens § 754, stk. 1, og § 870, stk. 1, om protokollering af forklaringer afgivet i retsmøder henholdsvis under efterforskningen og hovedforhandlinger i første instans. Endvidere vil den foreslåede bestemmelse finde anvendelse på forklaringer afgivet i andre retsmøder i straffesager, herunder i ankesager ved landsretten.

Bestemmelsen i § 710, stk. 1, 1. pkt., omfatter alle forklaringer i retsmøder inden for straffeprocessen, hvor der efter lovforslaget skal ske en skriftlig gengivelse af forklaringen i retsbogen. Efter den foreslåede bestemmelse i retsplejelovens § 712 skal en forklaring som udgangspunkt ikke optages i retsbogen, hvis der er foretaget billed- eller lydoptagelse af forklaringen. Der vil dog – som det fremgår af forslaget til § 712, stk. 1 – være en række tilfælde, hvor der sker optagelse af forklaringen i retsbogen, uanset at forklaringen er billed- eller lydoptaget.

Efter bestemmelsen skal det ”*væsentlige indhold af forklaringer*” optages i retsbogen. Det vil afhænge af omstændighederne i den konkrete sag og af forklaringens betydning for sagen, hvor omfattende gengivelsen af forklaringen skal være. Generelt kan der dog opstilles den retningslinje, at det ved gengivelsen af forklaringen skal tilstræbes, at gengivelsen har det omfang, der må forventes at være behov for ved efterfølgende anvendelse af gengivelsen. Endvidere må der som udgangspunkt formodes at være behov for mere detaljerede referater af forklaringer afgivet i retsmøder under efterforskningen, end forklaringer afgivet under hovedforhandlinger, hvor der i kraft af tiltalerejsningen er sket en præcisering af de forhold, der skal afgøres af retten. Bestemmelsen svarer i det væsentlige til det, der følger af de gældende regler.

Det foreslås i *stk. 1, 2. pkt.*, at hvis den pågældende tidligere er afhørt for en ret, er en henvisning hertil til-

strækkelig, således at kun væsentlige afvigelser eller præciseringer medtages.

Den foreslåede bestemmelse svarer til den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 870, stk. 1, 2. pkt., og til gældende praksis for så vidt angår gengivelse af forklaringer i retsmøder uden for hovedforhandling omfattet af § 754.

Det foreslås i *stk. 2*, at vidner og syns- og skønsmand, hvis forklaring er blevet gengivet i retsbogen, skal have adgang til at gennemse gengivelsen af forklaringen. Bestemmelsen omfatter alle tilfælde, hvor der i straffesager sker protokollering af forklaringen i retsbogen, herunder hvor det sker efter forslaget til retsplejelovens § 712, stk. 1, nr. 1-4.

Med den foreslåede bestemmelse skabes der mulighed for, at vidner og syns- og skønsmand kan gennemse gengivelsen af deres egen forklaring. Det vil således fortsat skulle afgøres efter retsplejelovens §§ 729 a-729 d, 748 og 856, om en forsvarer, sigtet eller tiltalt har adgang til at gøre sig bekendt med indholdet af retsbøger.

Med den foreslåede bestemmelse forudsættes det, at det først er efter retsmødet, at vidner og syns- og skønsmand skal have adgang til at gennemse gengivelsen af forklaringen i retsbogen. En retsbog vil således sædvanligvis blive udfærdiget efter retsmødet. Efter den foreslåede bestemmelse i retsplejelovens § 36 kan der under retsmødet ske oplæsning og efter omstændighederne vedtagelse af rettens gengivelse af en forklaring.

Efter det foreslåede *stk. 2* har vidner og syns- og skønsmand alene adgang til at gennemse gengivelsen af forklaringen. Vidner og syns- og skønsmand har således ikke efter bestemmelsen krav på at få udleveret en udskrift af gengivelsen af forklaringen. Det vil skulle afgøres efter de almindelige regler om aktindsigt, om der kan udleveres en udskrift af gengivelsen af forklaringen i retsbogen. Har den pågældende en retlig interesse i en forklaring, kan der være adgang til aktindsigt i medfør af retsplejelovens § 41 d. Den, der har retlig interesse, vil endvidere efter den foreslåede bestemmelse i § 712, stk. 1, nr. 4, kunne kræve udfærdigelse af en udskrift, selvom en sådan ikke udfærdiges efter de foreslåede regler i øvrigt.

Hvis vidnet eller syns- og skønsmanden har kommentarer eller indsigelser til protokollatet, vil det være op til retten at vurdere, om det giver anledning til, at retsbogen berigtiges. Hvis indsigelsen fremkommer inden ankefristens udløb, vil retten – efter at parterne har haft lejlighed til at udtale sig – kunne foretage ændringer eller tilføjelser til en protokolleret forklaring i medfør af retsplejelovens § 221, stk. 2, som ikke foreslås ændret. I

andre tilfælde vil retten kunne notere den afvigende opfattelse af den afgivne forklaring og underrette parterne herom.

Der henvises i øvrigt til pkt. 4.3.3, 4.3.5 og 4.3.7 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 711

Den foreslåede bestemmelse har til formål at indføre en almindelig ordning med billed- eller lydoptagelse af forklaringer afgivet under retsmøder i straffesager.

Det foreslås i *stk. 1*, at der som udgangspunkt skal foretages lydoptagelse af forklaringer, der i byretten afgives under hovedforhandling eller i tilståelsessager, jf. retsplejelovens § 831, eller sager om tiltalefrafald, jf. retsplejelovens § 723.

Efter forslaget til *stk. 2* kan rettens formand bestemme, at der ikke skal ske lydoptagelse af en forklaring afgivet i et retsmøde som nævnt i den foreslåede *stk. 1*.

Der foreslås ikke bestemte kriterier for, hvornår rettens formand kan beslutte at undlade at lydoptage. Det vil således bero på retsformandens skøn, om optagelse af en eller alle forklaringerne i en sag skal undlades. Undladelse af at foretage lydoptagelse af en forklaring vil således f.eks. kunne ske i tilfælde, hvor der er tekniske problemer med udstyret til optagelse, af hensyn til et vidne mv., hvor anke må forudses, eller sagens omfang eller tidsmæssige udstrækning gør det hensigtsmæssigt at følge den hidtidige ordning.

Det foreslås i *stk. 3*, at rettens formand kan bestemme, at der skal ske lydoptagelse af en forklaring afgivet i andre retsmøder end hovedforhandlinger i byretssager, tilståelsessager og sager om tiltalefrafald. Der er tale om en fakultativ adgang for retten til i straffesager at foretage lydoptagelse af forklaringer afgivet i andre retsmøder end de, der er nævnt i *stk. 1*, f.eks. ankesager ved landsretten. Det vil således bero på retsformandens skøn, om sådanne forklaringer skal billed- eller lydoptages.

Efter den foreslåede *stk. 4* vil rettens formand kunne bestemme, at der ved lydoptagelse efter *stk. 1* og *3* tillige optages billede. Det vil bero på retsformandens bestemmelse, om det vil være hensigtsmæssigt at foretage billedoptagelse. Det vil f.eks. kunne være tilfældet, hvis en part anmoder om det med henblik på eventuel efterfølgende afspilning af optagelsen i senere retsmøder. Om en foretaget videooptagelse i det konkrete tilfælde kan og bør anvendes som bevis, bør afhænge af sædvanlige bevisretlige synspunkter. Billed- eller lydoptagelser af forklaringer, der er afgivet før hovedforhandlingen, vil kunne anvendes som bevis under hovedforhandlingen i princippet i samme omfang som indførsler i retsbøgerne vedrørende sådanne forklarings-

ger, jf. herved retsplejelovens § 871, stk. 2, nr. 2-4, om forklaringer forud for hovedforhandlingen. På samme måde vil afspilning kunne ske under anke i de tilfælde, hvor dokumentation kan ske, herunder af forklaringer, der er afgivet i første instans, jf. herved også retsplejelovens § 923 om dokumentation af tidligere forklaringer, når ingen af parterne ønsker ny afhøring.

Efter den foreslåede bestemmelse i § 712 skal der tilvejebringes en udskrift af forklaringer, typisk på grundlag af en lydoptagelse, i alle tilfælde, hvor der er behov herfor. Det indebærer, at der i almindelighed ikke vil være et øget behov for at supplere eller erstatte anvendelsen af protokollater med afspilning af optagelsen. Det forudsættes derfor, at afspilning ikke i almindelighed sker, idet en sådan afspilning som udgangspunkt ikke er nødvendig, ligesom det vil gøre processen mere omstændelig og tidskrævende. Det er således ikke hensigten, at afspilning af billed- eller lydoptagelse i noget større omfang skal erstatte den hidtidige form for dokumentation eller den umiddelbare bevisførelse i straffesager.

Der bør ved anvendelsen af de gældende regler om dokumentation tages hensyn til den særlige karakter af en bevisførelse i form af afspilning af en billedoptagelse, der må antages at have væsentlig større virkning end oplæsning af et protokollat. I de situationer, hvor afgørelsen om at tillade dokumentation bl.a. beror på en stillingtagen til, om fejl eller særlige forhold i øvrigt vedrørende afgivelsen af den pågældende forklaring skaber vanskeligheder for tiltaltes muligheder for at varetage sit forsvar, forudsættes dette forhold således at indgå i rettens vurdering.

Retsformandens bestemmelse om, hvorvidt lydoptagelse skal undlades efter den foreslåede stk. 2, og efter omstændighederne om, hvorvidt der skal ske lydoptagelse efter forslaget til stk. 3, er judicielle afgørelser, der som udgangspunkt ikke kan kæres, når der er tale om beslutninger, der træffes under hovedforhandlingen eller dennes forberedelse, jf. retsplejelovens § 968, stk. 4. Det samme gør sig gældende for retsformandens bestemmelse om, at der ved lydoptagelse tillige optages billede, jf. forslaget til stk. 4.

De foreslåede bestemmelser i § 711 om lydoptagelse af forklaringer og § 712, stk. 1, nr. 1, om protokollering, når der foretages lydoptagelse, vil kunne kombineres efter et skøn over, hvad der er hensigtsmæssigt. Der kan således foretages lydoptagelse, når § 712, stk. 1, anvendes under en hovedforhandling, ligesom der kan træffes bestemmelse om optagelse af en forklaring i retsbogen samtidig med, at der foretages lydoptagelse efter § 711, stk. 3.

Der foreslås ikke særlige regler om længden af den periode, som billed- eller lydoptagelser skal opbevares, og det vil således – ligesom med retsbøger – bero på de almindelige regler i arkivloven, hvor længe en optagelse skal opbevares.

Der henvises i øvrigt til pkt. 4.2, 4.3.2, 4.3.4, 4.3.8 og 4.3.10 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 712

Den foreslåede bestemmelse har til formål at fastsætte, i hvilke tilfælde der skal ske protokollering af forklaringer, der er billed- eller lydoptaget i medfør af de foreslåede bestemmelser i § 711, stk. 1 og 3.

Det foreslås i *stk. 1*, at i tilfælde, hvor retten har foretaget billed- eller lydoptagelse af en forklaring, skal indholdet af forklaringen kun optages i retsbogen, hvis (1) rettens formand bestemmer det, (2) sigtede, tiltalte, forsvareren eller anklagemyndigheden anmoder om det, (3) en dom ankes, et spørgsmål i sagen indbringes for højere ret, eller der indgives ansøgning til Procesbevillingsnævnet, eller (4) der gives aktindsigt i medfør af § 41 d i indførsler i retsbogen vedrørende en forklaring.

Som udgangspunkt skal en forklaring således ikke gengives i retsbogen, hvis der foretages billed- eller lydoptagelse af forklaringen. I stk. 1, nr. 1-4, er opstillet undtagelser til dette udgangspunkt, hvorefter en forklaring, der billed- eller lydoptages, alligevel protokolleres i retsbogen. Hvis der skal ske protokollering af en forklaring, vil gengivelse skulle ske i overensstemmelse med den foreslåede bestemmelse i § 710, stk. 1.

Efter den foreslåede undtagelse i *stk. 1, nr. 1*, optages indholdet af forklaringen i retsbogen, hvis rettens formand bestemmer det. Der er tale om en fakultativ adgang for rettens formand til konkret at beslutte, at en eller flere forklaringer eller dele heraf eller alle forklaringer i en bestemt sag skal protokolleres i retsbogen, uanset at der også sker billed- eller lydoptagelse af forklaringen. Der foreslås ikke bestemte kriterier for, hvornår rettens formand kan træffe bestemmelse om protokollering, og det vil således bero på retsformandens skøn, om sagens karakter taler herfor. Retsformandens beslutning om, hvorvidt der skal ske protokollering efter den foreslåede stk. 1, nr. 1, er en judiciel afgørelse, der som udgangspunkt ikke kan kæres, når der er tale om beslutninger, der træffes under hovedforhandlingen eller dennes forberedelse, jf. retsplejelovens § 968, stk. 4.

Det foreslås i *stk. 1, nr. 2*, at forsvareren og anklagemyndigheden hver især kan forlange, at indholdet af en forklaring skal optages i retsbogen. Den tiltalte eller sigtede vil også selv kunne forlange, at indholdet af en forklaring optages i retsbogen. En anmodning fra sigte-

de, tiltalte, forsvareren eller anklagemyndigheden behøver ikke at være begrundet.

Det forudsættes, at retsbogen i sådanne tilfælde udfærdiges og sendes til parterne snarest muligt.

Efter forslaget til *stk. 1, nr. 3*, vil indholdet af forklaringerne i en sag også skulle optages i retsbogen, hvis en dom ankes, et spørgsmål i sagen indbringes for højere ret, eller der indgives ansøgning til Procesbevillingsnævnet.

Hvis en dom affattet efter den foreslåede bestemmelse i retsplejelovens § 218 a, stk. 4, ankes, skal indholdet af de pågældende forklaringer således optages i retsbogen. Gengivelse sker efter reglen i § 710, stk. 1. Retbogen anses herefter som et bilag til dommen i sagen, jf. den foreslåede bestemmelse i retsplejelovens § 712, stk. 2. Retbogen skal – uden at der foreligger en anmodning – indsendes til landsretten snarest muligt efter, at retten har fået meddelelse om anken. Samtidig skal en kopi af retsbogen sendes til forsvareren og anklagemyndigheden.

Det samme vil gøre sig gældende, hvis en kendelse kæres til højere ret og i tilfælde, hvor indbringelse af spørgsmål for højere ret sker på anden måde end ved kære, f.eks. ved anmodning om genoptagelse, eller der indgives ansøgning til Procesbevillingsnævnet om anketilladelse. Afgørende for, om en forklaring skal optages i retsbogen, er, om den har en naturlig sammenhæng med afgørelsen, herunder f.eks. hvor forklaringer afgives med henblik på afsigelse af kendelse efter en mundtlig forhandling.

Det foreslås i *stk. 1, nr. 4*, at indholdet af en forklaring skal optages i retsbogen ved meddelelse af aktindsigt i medfør af retsplejelovens § 41 d i indførsler i retsbogen vedrørende forklaringen. Efter § 41 d kan den, der har en individuel, væsentlig interesse i et konkret retsspørgsmål, forlange at blive gjort bekendt med dokumenter, der vedrører en straffesag, herunder indførsler i retsbøgerne, i det omfang dokumenterne har betydning for vurderingen af det pågældende retsspørgsmål. Det samme gælder forurettede i straffesager eller, hvis forurettede er afgået ved døden, forurettedes nære pårørende. I straffesager gælder retten til aktindsigt først, når sagen er endeligt afsluttet.

Optagelse i retsbogen kan kræves, hvis der efter § 41 d er adgang til aktindsigt i den pågældende retsbog og forklaringen. Den foreslåede bestemmelse i stk. 1, nr. 4, indebærer således, at når en person anmoder om aktindsigt i medfør af § 41 d i indførsler i retsbogen vedrørende nærmere angivne forklaringer, skal retten optage et referat af forklaringen i retsbogen, hvis den pågældende vil have ret til aktindsigt i en sådan retsbogsindførelse.

Anmodninger om aktindsigt i straffesager efter retsplejelovens § 41 d indgives til politidirektøren, jf. retsplejelovens § 41 e, stk. 2. Når politidirektøren modtager en anmodning om aktindsigt i indførsler i retsbogen vedrørende en forklaring, der er billed- eller lydoptaget, vil politidirektøren indledningsvis skulle vurdere, om anmodningen er fremsat af en person, der har ret til aktindsigt i indførsler i retsbøgerne vedrørende forklaringen. Er dette tilfældet, vil politidirektøren skulle underrette retten om anmodningen, således at retten kan optage indholdet af forklaringen i retsbogen. Politidirektøren kan dog undlade at underrette retten om anmodningen, hvis reglerne om begrænsning i adgangen til aktindsigt (f.eks. undtagelse af oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold, jf. retsplejelovens § 41 d, stk. 4, nr. 3), ville udelukke, at den pågældende fik aktindsigt i indførsler i retsbogen vedrørende forklaringen. Politidirektøren behøver dog ikke allerede indledningsvis at foretage en tilbundsående vurdering af, i hvilket omfang den pågældende vil have adgang til aktindsigt i den forklaring, som i givet fald optages i retsbogen. I de tilfælde, hvor politidirektøren underretter retten om anmodningen med henblik på, at retten optager indholdet af forklaringen i retsbogen, træffer politidirektøren således først endelig afgørelse om, hvorvidt og i givet fald i hvilket omfang anmodningen om aktindsigt skal imødekommes, efter at indholdet af forklaringen er optaget i retsbogen. Det forudsættes dog, at politiet i videst mulig udstrækning søger at afklare spørgsmålet om aktindsigt uden, at der på forhånd skal udfærdiges en afskrift af forklaringen.

Med hensyn til aktindsigt i domme eller retsbøger efter andre bestemmelser vil det efter lovforslaget være sådan, at aktindsigt giver adgang til dommen eller retsbogen i den form, den har – dvs. uden gengivelse af forklaringerne.

Bestemmelsen i stk. 1, nr. 4, suppleres af de foreslåede bestemmelser i retsplejelovens § 713, stk. 2, om adgangen til i visse tilfælde at høre rettens optagelse af en forklaring, og § 713, stk. 3, om adgangen til i visse tilfælde mod betaling at få udfærdiget en afskrift af en optaget forklaring.

Det foreslås i *stk. 2*, at i de tilfælde, hvor en forklaring optages i retsbogen efter stk. 1, anses retsbogens gengivelse heraf som et bilag til en eventuel dom i sagen. Det forudsættes, at det alene er gengivelse i retsbogen af forklaringer, som angår dommen, dvs. forklaringer afgivet ved hovedforhandling eller retsmøde efter § 831 eller andre forklaringer, som under de gældende regler ville være gengivet i dommen, der skal anses som et bilag til dommen efter den foreslåede bestemmelse i stk. 2. Dette vil således også gælde i relation til aktindsigt.

I alle tilfælde omfattet af de foreslåede bestemmelser i § 712, stk. 1, nr. 1-4, vil tilvejebringelsen af en gengivelse af forklaringerne komme dem, der efterfølgende søger aktindsigt i domme eller retsbøger, til gode. Det betyder, at forklaringen som udgangspunkt vil være omfattet af adgangen til aktindsigt. Det kan imidlertid følge af de almindelige regler om aktindsigt, at dele af retsbogens indhold skal udelades, fordi det er undtaget fra aktindsigt.

Der henvises i øvrigt til pkt. 4.2, 4.3.1 og 4.3.6 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 713

Den foreslåede bestemmelse vedrører adgangen til rettens billed- eller lydoptagelse af forklaringer. Der er foretaget visse redaktionelle ændringer af lovteknisk karakter i den foreslåede bestemmelse i forhold til udvalgets lovudkast.

Det foreslås i *stk. 1, 1. pkt.*, at en sigtet eller tiltalt skal have adgang til at se eller høre en billed- eller lydoptagelse af en forklaring, medmindre sigtede eller tiltalte ikke har adgang til at gøre sig bekendt med forklaringen.

Det skal afgøres efter retsplejelovens gældende regler, om en sigtet eller tiltalt ikke har adgang til at gøre sig bekendt med forklaringen og af den grund heller ikke har adgang til at se eller høre en optagelse af forklaringen, jf. herved retsplejelovens §§ 729 a-729 d, 748 eller 856. Det vil således i overensstemmelse med disse regler være politiet, som i første omgang afgør, om der foreligger sådanne hindringer. Forud for at retten afgør, om en sigtet eller tiltalt kan høre en forklaring efter bestemmelsen, må retten i de relevante tilfælde indhente en udtalelse fra politiet herom. En høring vil være uforholdsmæssig, hvis det er klart, at der ikke er adgang for en sigtet eller tiltalt til at gøre sig bekendt med en forklaring.

I tilfælde, hvor rettens formand i medfør af § 856 har besluttet, at tiltalte skal forlade retslokalet, mens et vidne eller en medtiltalt afhøres, vil retten kunne tillade, at tiltalte efterfølgende ser eller hører billed- eller lydoptagelsen med henblik på, at tiltalte gøres bekendt med indholdet af forklaringen, jf. § 856, stk. 8. Retten kan dog også bestemme, at tiltalte på anden måde skal oplyses om indholdet af forklaringen, f.eks. ved at retten gengiver forklaringen, hvis det af hensyn til vidnet eller medtiltalte må anses for betænkeligt at lade tiltalte se eller høre optagelsen af forklaringen.

Udtrykkene ”tiltalte” og ”sigtede” omfatter personer, der på det tidspunkt, hvor forklaringen blev afgivet, var henholdsvis tiltalt eller sigtet i sagen. Det er uden betydning, om den pågældende er tiltalt eller sigtet på det tidspunkt, hvor der anmodes om adgang til at se eller

høre optagelsen, eller om den pågældende i mellemtiden er blevet domfældt eller frifundet.

Det foreslås i *stk. 1, 2. pkt.*, at den sigtede eller tiltalte kan se eller høre billed- eller lydoptagelsen hos retten eller forsvareren. Forsvareren kan således få udleveret en kopi af billed- eller lydoptagelsen og må lade tiltalte eller sigtede se eller høre optagelsen. Forsvareren må derimod ikke overlade en kopi af optagelsen til tiltalte, sigtede eller andre. Tiltalte kan endvidere se eller høre optagelsen hos retten, hvilket normalt kun vil være relevant i tilfælde, hvor tiltalte ikke har en forsvarer.

Det er forudsat, at anklagemyndigheden efter anmodning skal have udleveret en kopi af billed- eller lydoptagelsen, herunder til brug for en eventuel sag om falsk forklaring for retten. Det foreslås ikke nogen lovbestemmelse herom, hvilket er i overensstemmelse med lovgivningspraksis på retsplejelovens område med hensyn til anklagemyndighedens adgang til at få kopi af retsbogstilsforsler, sagens dokumenter mv.

Det foreslås i *stk. 2*, at den, der efter retsplejelovens §§ 41 f eller 41 g kan gives aktindsigt i indførsler i retsbogen vedrørende en forklaring, der er lydoptaget efter § 711 uden at være optaget i retsbogen, kan høre optagelsen hos retten, medmindre retten finder det betænkeligt.

Bestemmelsen omfatter kun tilfælde, hvor der kan gives aktindsigt i *retsbøger* i medfør af retsplejelovens § 41 f, stk. 5, eller hvor der efter bestemmelsen i § 41 g (om meroffentlighed) konkret findes grundlag for at give aktindsigt i videre omfang end fastsat i §§ 41 a-41 f, f.eks. til forskere mv.

Derimod omfatter den foreslåede bestemmelse ikke aktindsigt efter retsplejelovens § 41 d om retlig interesse, da der i disse tilfælde efter den foreslåede bestemmelse i § 712, stk. 1, nr. 4, er krav på optagelse af en forklaring i retsbogen.

Efter § 41 f, stk. 5, udleverer retten efter anmodning kopi af andre indførsler i retsbøgerne end domme og kendelser (samt afskrifter som nævnt i § 713, stk. 3,) til personer omfattet af § 172, stk. 1, 2 eller 4 (redaktionelle medarbejdere mv.). Det fremgår endvidere af stk. 5, at hvis retsmødet er holdt for lukkede døre, kan udlevering kun ske, hvis dørlukning alene er sket af hensyn til ro og orden i retslokalet, og at bestemmelserne i § 41 b, stk. 2, nr. 1 og 5, og stk. 3, samt § 41 e, stk. 1, 1. pkt., stk. 2, 2. pkt., og stk. 4 og 5, finder tilsvarende anvendelse.

Det følger af § 41 g, at der kan gives aktindsigt i videre omfang end fastsat i §§ 41 a-41 f, medmindre andet følger af reglerne om tavshedspligt mv. I forarbejderne til bestemmelsen er nævnt nogle hovedområder, hvor meroffentlighed navnlig kan være relevant. Et af områderne,

hvor myndighederne bør være imødekommende, er i forhold til videnskabelige undersøgelser eller lignende, når forskere anmoder om aktindsigt til brug for seriøse forskningsprojekter af væsentlig offentlig interesse, jf. Folketingstidende 2003-04, tillæg A, s. 664f.

Der er efter bestemmelsen alene adgang til at høre lydsiden af optagelsen. Derimod er der ikke adgang til at se en eventuel billedside af optagelsen.

Efter den foreslåede bestemmelse er det *for det første* en betingelse, at der ikke i forvejen foreligger en udskrift af den pågældende forklaring. Er det tilfældet, vil der således kunne gives aktindsigt i retsbogen. *For det andet* er det en betingelse, at der efter reglerne om aktindsigt i retsplejelovens §§ 41 f eller 41 g kan gives indsigt i den forklaring, der er gengivet på lydoptagelsen. *For det tredje* er det en betingelse, at retten ikke finder, at det er betænkeligt, at den pågældende hører lydoptagelsen af forklaringen. Det vil bero på en konkret vurdering i hver enkelt sag, hvorvidt det er betænkeligt, at der i sådanne tilfælde på den anførte måde meddeles aktindsigt i en lydoptagelse. Muligheden for at nægte adgang til at høre en lydoptagelse vil alene kunne anvendes for at varetage hensynet til beskyttelse af personer, der har afgivet forklaring, herunder også, hvis det er vanskeligt at udsondre de pågældende dele af optagelsen, og når begrænsningerne i reglerne om aktindsigt ikke i sig selv giver tilstrækkelig beskyttelse i forhold til afspilning af en lydoptagelse.

Det foreslås endvidere i *stk. 3, 1. pkt.*, at retten efter anmodning under de betingelser, der er anført i *stk. 2*, jf. ovenfor, kan tillade, at der mod betaling af udgifterne herved tilvejebringes en afskrift af en lydoptagelse af en forklaring til brug for meddelelse af aktindsigt efter §§ 41 f og 41 g.

Det følger af henvisningen til betingelserne i *stk. 2*, bl.a. at tilladelse kan nægtes, hvis retten finder det betænkeligt, at der tilvejebringes en afskrift af lydoptagelsen. Det vil på samme måde som med hensyn til *stk. 2* bero på en konkret vurdering i hver enkelt sag, hvorvidt det er betænkeligt, at der gives tilladelse til, at der tilvejebringes en afskrift af en lydoptagelse.

Med afskrift forstås en skriftlig, i princippet ordret gengivelse af forklaringen. Bestemmelsen forudsættes administreret på den måde, at retten skal sikre sig, at en anmodning om aktindsigt er fremsat af en person, der efter bestemmelsen har ret til aktindsigt. Retten vil endvidere, forinden der foretages en afskrift, skulle tage stilling til, om der kan meddeles aktindsigt i optagelsen af forklaringen. Hvis retten finder, at disse betingelser er opfyldt – og det i øvrigt ikke findes betænkeligt – kan

retten tillade, at der tilvejebringes en afskrift af en lydoptagelse af en forklaring.

Aktindsigt i en afskrift af en lydoptagelse af en forklaring vil i givet fald skulle meddeles efter bestemmelsen i § 41 f, stk. 5, som den foreslås affattet med lovforslaget, eller § 41 g. Bestemmelserne i § 41 f, stk. 6 og 7, og § 41 g, stk. 2, vil således finde tilsvarende anvendelse, når der meddeles aktindsigt i afskrifter af lydoptagelser af forklaringer.

Retten kan bestemme, at andre end rettens kontorpersonale kan udarbejde afskriften. I sådanne tilfælde vil retten f.eks. kunne stille krav om, at opgaven efter rettens nærmere bestemmelse udføres af et anerkendt vikarbureau. Retten vil ikke skulle verificere, at afskriften er overensstemmende med optagelsen af forklaringen, og en afskrift af en optagelse af en forklaring vil ikke blive optaget i retsbogen.

Det foreslås i *stk. 3, 2. pkt.*, at Domstolsstyrelsen kan fastsætte regler om opgørelsen af udgifterne ved tilvejebringelsen af afskrifter. Det vil i reglerne bl.a. kunne fastsættes, om udgifterne skal opgøres med udgangspunkt i det faktiske tidsforbrug ved tilvejebringelsen af den enkelte afskrift, eller om der skal anvendes gennemsnitlige udgiftstal. Betalingen efter bestemmelsen angår udgifterne ved tilvejebringelsen af en skriftlig, i princippet ordret gengivelse af forklaringen.

Af hensyn til risikoen for spredning af følsomme oplysninger foreslås i *stk. 4*, at billed- og lydoptagelser ikke i øvrigt er genstand for aktindsigt. Der vil derfor ikke kunne ske udlevering i forbindelse med aktindsigt af selve optagelsen til andre end anklagemyndigheden og forsvarere, jf. forslaget til § 713, stk. 1. Retsplejelovens almindelige regler om aktindsigt i sagens dokumenter gælder således ikke for billed- og lydoptagelser af forklaringer optaget i medfør af den foreslåede § 711. I stedet gælder de foreslåede regler i § 713, stk. 1 og 2.

Det foreslås i *stk. 5*, at uberettiget videregivelse af billed- eller lydoptagelser vil kunne straffes med bøde, medmindre højere straf er forskyldt efter lovgivningen i øvrigt. Denne bestemmelse vil kunne anvendes i forhold til f.eks. en forsvarers uberettigede videregivelse af en optagelse.

Der henvises i øvrigt til pkt. 4.7 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 714

Den foreslåede bestemmelse har til formål at skabe mulighed for, at den ordning med lydoptagelse af rettens gengivelse af en forklaring (diktatoptagelse), der er indgået i forsøget med lydoptagelse efter retsplejelovens § 33 a, stk. 7, ved en række byretter, videreføres som en

generel ordning som supplement til den foreslåede ordning med lydoptagelse af forklaringer i straffesager.

Bestemmelsen bygger på de regler, der har været gældende for forsøgsordningen, jf. retsplejelovens § 33 a. De foreslåede regler for lydoptagelse af forklaringer er således gjort anvendelige med den forskel, at reglerne om aktindsigt fra forsøgsordningen videreføres, da optagelse i retsbogen er langt enklere, når det sker på grundlag af en lydoptagelse af rettens gengivelse af en forklaring end på grundlag af en lydoptagelse af selve forklaringen.

Det foreslås i 1. pkt., at rettens formand i tilfælde, hvor der efter § 711 kan ske lydoptagelse af selve forklaringen, kan bestemme, at rettens gengivelse (referat) af en forklaring lydoptages. Det indebærer, at rettens formand dikterer forklaringen i retsmødet. Diktatoptagelse kan efter forslaget ske såvel i tilfælde, hvor der samtidig sker lydoptagelse af forklaringen som i tilfælde, hvor dette ikke sker.

I 2. pkt. foreslås, at § 218 a, stk. 4, § 712, stk. 1, nr. 1-3, og § 713, stk. 1 og 5, finder tilsvarende anvendelse ved lydoptagelse af rettens gengivelse af en forklaring. Henvisningen indebærer, at den foreslåede § 218 a, stk. 4, hvorefter indholdet af en forklaring ikke nødvendigvis skal gengives i dommens sagsfremstilling, hvis forklaringen ikke optages i retsbogen, jf. § 712, stk. 1, tillige finder anvendelse, når der er sket lydoptagelse af rettens gengivelse af forklaringen. Hvis der er sket lydoptagelse af rettens gengivelse af en forklaring, skal indholdet af forklaringen efter § 712, stk. 1, nr. 1-3, kun optages i retsbogen, hvis (1) rettens formand bestemmer det, (2) sigtede, tiltalte, forsvareren eller anklagemyndigheden anmoder om det, eller (3) en dom ankes, et spørgsmål i sagen indbringes for højere ret, eller der indgives ansøgning til Procesbevillingsnævnet. Sigtede eller tiltalte vil efter rettens nærmere bestemmelse have adgang til at høre en lydoptagelse af rettens gengivelse af en forklaring, medmindre sigtede eller tiltalte ikke har adgang til at gøre sig bekendt med forklaringen, jf. den foreslåede bestemmelse i § 713, stk. 1. Uberettiget videregivelse af en lydoptagelse af rettens gengivelse af en forklaring kan straffes med bøde, jf. forslaget til § 713, stk. 5.

Det foreslås i 3. pkt., at forklaringen optages i retsbogen ved meddelelse af aktindsigt i dommen, jf. § 41 b, eller i indførsler i retsbogen vedrørende en forklaring. Om behandlingen af anmodninger om aktindsigt i retsbøger henvises til bemærkningerne til § 711, stk. 1, nr. 4, ovenfor. Anmodninger om aktindsigt i domme efter retsplejelovens § 41 b behandles af retten, jf. § 41 e, stk. 2.

Det foreslås endvidere i 4. pkt., at i de tilfælde, hvor en forklaring optages i retsbogen, anses retsbogens gengivelse heraf som et bilag til en eventuel dom i sagen. Der henvises til bemærkningerne til den foreslåede tilsvarende bestemmelse i § 712, stk. 2, ovenfor.

Der henvises i øvrigt til pkt. 4.5 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 1, nr. 10 (retsplejelovens § 754, stk. 1)

Der er tale om en konsekvensændring som følge af den foreslåede bestemmelse i retsplejelovens § 710 om omfanget af gengivelsen af forklaringer i retsbogen i straffesager og om den afhørtes ret til at gennemse gengivelsen af forklaringen.

Der henvises i øvrigt til pkt. 4.3.3 og 4.3.5 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 1, nr. 11 og 12 (retsplejelovens § 754, stk. 2, 2. pkt., og § 863, stk. 2, 4. pkt.)

Der er tale om konsekvensændringer som følge af de foreslåede bestemmelser i retsplejelovens §§ 711-714 om billed- eller lydoptagelse af forklaringer i straffesager.

Til § 1, nr. 13 (§ 870)

Der er tale om en konsekvensændring som følge af den foreslåede bestemmelse i retsplejelovens § 710, der vil omfatte alle indenretlige forklaringer i straffesager, herunder forklaringer under hovedforhandling i første instans, jf. § 870. Justitsministeriet finder ikke, at der er behov for, at der i bestemmelsen henvises til retsplejelovens kapitel 64, som foreslået af udvalget, idet kapitel 64 om gengivelse af forklaringer er gældende for alle retsmøder i straffesager.

Der henvises i øvrigt til pkt. 4.3.3 og 4.3.5 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 2

Det foreslås, at § 3 i lov nr. 67 af 11. februar 2008 om ændring af retsplejeloven (Forsøgsordning med lydoptagelse af forklaringer i straffesager) ophæves. Det indebærer, at justitsministerens forpligtelse til at fremsætte forslag om revision af retsplejelovens § 33 a i folketingsåret 2009-2010 – som er opfyldt med dette lovforslag – ophæves.

Der henvises i øvrigt til pkt. 4.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 3

Bestemmelsen fastsætter lovens territoriale gyldighedsområde og indebærer, at loven ikke gælder for Færøerne og Grønland.

Til § 4

Det foreslås i *stk. 1*, at loven træder i kraft den 1. juli 2010.

Det bemærkes, at ikrafttrædelse af de foreslåede regler om billed- eller lydoptagelse ikke forudsætter, at det nødvendige udstyr til lydoptagelse er anskaffet ved alle byretter, idet der fortsat vil være mulighed for at foretage

registrering af forklaringer efter den hidtidige fremgangsmåde med protokollering i retsbogen. De byretter, som allerede har udstyr til at foretage billed- eller lydoptagelse, herunder de retter som er omfattet af forsøgsordningen, vil således i givet fald ikke skulle afvente, at alle retter har det fornødne udstyr.

Efter *stk. 2* skal lydoptagelser af forklaringer foretaget i medfør af retsplejelovens § 33 a, der foreslås ophævet, slettes 1 år efter sagens endelige afgørelse. Med bestemmelsen opretholdes den særlige regel i § 33 a, stk. 6, om sletning om lydoptagelser for så vidt angår lydoptagelser foretaget under forsøgsordningen.

Lovforslaget sammenholdt med gældende ret

*Gældende formulering**Lovforslaget*

§ 1

I retsplejeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1053 af 29. oktober 2009, som ændret ved § 1 i lov nr. 1266 af 16. december 2009 og § 2 i lov nr. 73 af 26. januar 2010, foretages følgende ændringer:

§ 5. Der skal være to landsretter: Østre Landsret og Vestre Landsret. Under Østre Landsret hører Øerne, og under Vestre Landsret hører Jylland.

Stk. 2. Østre Landsret, der har sit sæde i København, består af en præsident og 58 andre landsdommere. Vestre Landsret, der har sit sæde i Viborg, består af en præsident og 38 andre landsdommere.

Stk. 3.(Udelades)

Stk. 4.(Udelades)

§ 33 a. Domstolsstyrelsen kan efter forhandling med præsidenten bestemme, at der ved en byret gennemføres forsøg med lydoptagelse af forklaringer under hovedforhandlingen i straffesager, jf. stk. 2-6, eller af rettens gengivelse af sådanne forklaringer, jf. stk. 7. Præsidenten kan efter drøftelse med Domstolsstyrelsen fastlægge nærmere retningslinjer for forsøget.

Stk. 2. Hvis der sker lydoptagelse af en forklaring, optegnes indholdet af forklaringen ikke i retsbogen og behøver ikke at gengives i dommens fremstilling af sagen, jf. dog stk. 4 og 5. Retten kan dog bestemme, at indholdet af forklaringen skal optegnes i retsbogen efter lovens almindelige regler.

Stk. 3. Tiltalte har adgang til at høre en lydoptagelse af en forklaring, medmindre tiltalte ikke havde adgang til at overvære forklaringen. Lydoptagelsen kan høres hos retten eller forsvareren.

Lydoptagelser er i øvrigt ikke genstand for aktindsigt.

Stk. 4. Hvis byrettens dom ankes, eller hvis tiltalte eller anklagemyndigheden anmoder om det, optegnes indholdet af forklaringen i retsbogen efter lovens almindelige regler. Endvidere optegnes indholdet af forklaringen i retsbogen efter lovens

1. I § 5, *stk. 2, 1. pkt.*, ændres »58« til: »56«.

2. I § 5, *stk. 2, 2. pkt.*, ændres »38« til: »36«.

3. § 33 a ophæves.

almindelige regler ved meddelelse af aktindsigt i indførsler i retsbogen vedrørende en forklaring.

Stk. 5. Ved meddelelse af aktindsigt i dommen efter § 41 b skal retten i givet fald afgive en supplerende redegørelse, der i fornødent omfang gengiver de afgivne forklaringer. Redegørelsen anses som et bilag til dommen og optages endvidere i retsbogen.

Stk. 6. Lydoptagelser slettes 1 år efter sagens endelige afgørelse.

Stk. 7. Hvis der sker lydoptagelse af rettens gengivelse af en forklaring, finder stk. 2-6 tilsvarende anvendelse.

§ 36. Hvor ikke det modsatte er udtrykkelig bestemt, finder oplæsning og efter omstændighederne vedtagelse af det retsbogen tilførte kun sted, når rettens formand af særlige grunde anser det for nødvendigt, enten af egen drift eller i borgerlige sager ifølge begæring af part, vidne eller syns- eller skønsmand.

§ 41 f. Efter anmodning giver retten personer, der er omfattet af § 172, stk. 1, 2 eller 4, adgang til at gennemse domme, der er afsagt inden for de seneste 4 uger. § 41 b, stk. 2, nr. 1 og 4, og stk. 3, samt § 41 e, stk. 2, 2. pkt., og stk. 4 og 5, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 2. (Udelades)

Stk. 3. (Udelades)

Stk. 4. (Udelades)

Stk. 5. Efter anmodning udleverer retten kopi af andre indførsler i retsbøgerne end domme og kendelser til de i stk. 1 nævnte personer. Er retsmødet holdt helt eller delvis for lukkede døre, kan udlevering kun ske, hvis dørlukning alene er sket af hensyn til ro og orden i retslokalet. § 41 b, stk. 2, nr. 1 og 5, og stk. 3, samt § 41 e, stk. 1, 1. pkt., stk. 2, 2. pkt., og stk. 4 og 5, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 6. Dokumenter og kopier, der gives adgang til i medfør af stk. 1-5, må ikke være tilgængelige for andre end massemediets journalister og redaktionsmedarbejdere og må kun bruges til støtte for journalistisk og redaktionelt arbejde. Kopier af kendelser i straffesager, der udleveres til de i stk. 1 nævnte personer i medfør af § 41 b, må, indtil sagen er endeligt afsluttet, ikke være tilgængelige for an-

4. § 36 affattes således:

»§ 36. Der foretages kun oplæsning og efter omstændighederne vedtagelse af rettens gengivelse af en forklaring, når rettens formand finder det hensigtsmæssigt.«

5. I § 41 f, stk. 5, 1. pkt., indsættes efter »domme og kendelser«: »samt afskrifter som nævnt i § 713, stk. 3,«.

dre end massemediets journalister og redaktionsmedarbejdere og må kun bruges til støtte for journalistisk og redaktionelt arbejde. Justitsministeren fastsætter regler om massemediers opbevaring af kopier. De i stk. 3 og 4 nævnte dokumenter skal tilbageleveres senest ved retsmødets afslutning.

Stk. 7. Overtrædelse af stk. 6, 1., 2. og 4. pkt., straffes med bøde. I forskrifter, der udfærdiges i medfør af stk. 6, 3. pkt., kan der fastsættes straf af bøde for overtrædelse af bestemmelser i forskrifterne.

§ 186. Vidneforklaring under hovedforhandling optegnes i retsbogen i det omfang, retten bestemmer. Retten bør herved tage hensyn til ønsker fra parter eller vidner og til, om optegnelsen kan antages at få betydning under fornyet prøvelse af sagen.

Stk. 2. I øvrigt optegnes hovedindholdet af vidneforklaringen. De vigtigste udtalelser gengives så vidt muligt med vidnets egne ord. Hvis der sker billed- eller lydoptagelse af vidneforklaringen efter stk. 3, kan retten dog bestemme, at der ikke skal ske optegnelse i retsbogen.

Stk. 3. Retten kan bestemme, at der skal ske billed- eller lydoptagelse af en vidneforklaring. Afgives vidneforklaringen ikke under hovedforhandlingen, skal optagelsen så vidt muligt ske som billedoptagelse.

Stk. 4. En part har adgang til at gennemse billed- og lydoptagelser, som er foretaget i medfør af stk. 3, medmindre parten ikke havde adgang til at overvære vidneforklaringen. Gennemsyn kan ske hos retten eller hos partens advokat eller forsvarer. Billed- og lydoptagelser, som er foretaget i medfør af stk. 3, er i øvrigt ikke genstand for aktindsigt.

Stk. 5. Medmindre højere straf er forskyldt efter lovgivningen i øvrigt, straffes med bøde den, der uberettiget videregiver billed- eller lydoptagelser, som er foretaget i medfør af stk. 3.

Stk. 6. Den, der efter regler i denne lov har ret til aktindsigt i indførsler i retsbogen vedrørende en vidneforklaring, hvor der i medfør af stk. 3 er sket billed- eller lydoptagelse, kan mod betaling af udgifterne herved forlange, at der tilvejebringes en udskrift af vidneforklaringen. Udskriften anses som et bilag til retsbogen. Domstolsstyrelsen kan fast-

6. I § 186, stk. 1, indsættes efter »under hovedforhandling«: »i en borgerlig sag«.

7. I § 186, stk. 4, 2. pkt., udgår »eller forsvarer«.

sætte regler om opgørelsen af udgifterne ved tilvejebringelsen af udskrifter.

§ 218 a. Domme skal indeholde parternes påstande og en fremstilling af sagen, herunder i fornødent omfang en gengivelse af de afgivne forklaringer, samt angive de faktiske og retlige omstændigheder, der er lagt vægt på ved sagens afgørelse. Domme i borgerlige sager skal endvidere indeholde en gengivelse af parternes anbringender. Domme i straffesager skal endvidere indeholde en gengivelse af tiltalen.

Stk. 2. (Udelades)

Stk. 3. (Udelades)

8. I § 218 a indsættes som *stk. 4*:

»*Stk. 4.* Hvis indholdet af en forklaring i en straffesag ikke optages i retsbogen, jf. § 712, stk. 1, kan gengivelse af forklaringen i dommens fremstilling af sagen undlades.«

9. *Kapitel 64* affattes således:

(Ophævet)   Kapitel 64

»Kapitel 64
Gengivelse af forklaringer

§ 710. Det væsentlige indhold af forklaringer, der afgives for en ret, optages i retsbogen, jf. dog § 712, stk. 1. Hvis den pågældende tidligere er afhørt for en ret, er en henvisning hertil tilstrækkelig, således at kun væsentlige afvigelser eller præciseringer medtages.

Stk. 2. Vidner og syns- og skøns mænd, hvis forklaring er blevet gengivet i retsbogen, har efter rettens nærmere bestemmelse adgang til at gennemse gengivelsen af forklaringen.

§ 711. Forklaringer, der ved byret afgives under hovedforhandling eller i sager, der behandles efter § 723 eller § 831, lydoptages, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Rettens formand kan bestemme, at der ikke skal ske lydoptagelse af en forklaring afgivet i et retsmøde som nævnt i stk. 1.

Stk. 3. Rettens formand kan bestemme, at der skal ske lydoptagelse af en forklaring afgivet i retsmøder, der ikke er omfattet af stk. 1.

Stk. 4. Rettens formand kan bestemme, at der ved lydoptagelse efter stk. 1 og 3 tillige optages billede.

§ 712. Er der af retten foretaget billed- eller lydoptagelse af en forklaring i medfør af § 711, stk. 1 eller 3, optages indholdet af forklaringen kun i retsbogen, hvis:

- 1) rettens formand bestemmer det,
- 2) sigtede, tiltalte, forsvareren eller anklagemyndigheden anmoder om det,
- 3) en dom ankes, et spørgsmål i sagen indbringes for højere ret, eller der indgives ansøgning til Procesbevillingsnævnet, eller
- 4) der gives aktindsigt i medfør af § 41 d i indførsler i retsbogen vedrørende en forklaring.

Stk. 2. I de tilfælde, hvor en forklaring optages i retsbogen efter stk. 1, anses retsbogens gengivelse heraf som et bilag til en eventuel dom i sagen.

§ 713. Sigtede eller tiltalte har adgang til at se eller høre en billed- eller lydoptagelse af en forklaring, medmindre sigtede eller tiltalte ikke har adgang til at gøre sig bekendt med forklaringen. Sigtede eller tiltalte kan efter rettens nærmere bestemmelse se eller høre billed- eller lydoptagelsen hos retten eller forsvareren.

Stk. 2. Den, der efter §§ 41 f eller 41 g kan gives aktindsigt i indførsler i retsbogen vedrørende en forklaring, der er lydoptaget efter § 711 uden at være optaget i retsbogen, kan høre optagelsen hos retten, medmindre retten finder det betænkeligt.

Stk. 3. Efter anmodning kan retten under de betingelser, der er anført i stk. 2, tillade, at der til brug for meddelelse af aktindsigt efter retsplejelovens §§ 41 f og 41 g mod betaling af udgifterne herved tilvejebringes en afskrift af en lydoptagelse af en forklaring. Domstolsstyrelsen kan fastsætte regler om opgørelsen af udgifterne ved tilvejebringelsen af afskrifter.

Stk. 4. Billed- og lydoptagelser er ikke i øvrigt genstand for aktindsigt.

Stk. 5. Medmindre højere straf er forskyldt efter lovgivningen i øvrigt, straffes med bøde den, der uberettiget videregiver billed- eller lydoptagelser.

§ 714. Rettens formand kan i de tilfælde, hvor der efter § 711 kan ske lydoptagelse, bestemme, at der skal ske lydoptagelse af rettens gengivelse af en forklaring. Ved lydoptagelsen finder § 218 a, stk. 4, § 712, stk. 1, nr. 1-3, og § 713, stk. 1 og 5, tilsvarende anvendelse. Ved meddelelse af aktindsigt i

dommen, jf. § 41 b, eller i indførsler i retsbogen vedrørende en forklaring optages forklaringen i retsbogen. I de tilfælde, hvor en forklaring optages i retsbogen, anses retsbogens gengivelse heraf som et bilag til en eventuel dom i sagen. Lydoptagelsen er ikke i øvrigt genstand for aktindsigt.«

§ 754. Ved afhøringer i retten finder §§ 751 og 752 tilsvarende anvendelse.

Stk. 2. Om fremgangsmåden ved afhøring af sigtede gælder regler svarende til dem, der er fastsat om vidner i § 183, stk. 1 og 2. Endvidere finder § 186, stk. 3-6, tilsvarende anvendelse.

§ 863. (Udelades)

Stk. 2. Når tiltalte afgiver forklaring, sker det ved, at anklageren stiller tiltalte spørgsmål om sagen. Derefter kan forsvareren stille spørgsmål til tiltalte. Anklageren, forsvareren og enhver af dommerne, nævningerne, domsmændene og de sagkyndige retsmedlemmer, jf. § 869, kan stille yderligere spørgsmål til tiltalte. Reglerne i § 186, stk. 3-6, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. (Udelades)

§ 870. Af de udsagn, der afgives under afhøringen, optages det væsentligste i retsbogen. Hvis de pågældende tidligere er afhørt for en ret, er en henvisning hertil tilstrækkelig, således at kun væsentlige afvigelser eller præciseringer medtages.

Stk. 2. Hvis retten efter sagens beskaffenhed og bevisets stilling finder det påkrævet, skal der medtages så meget af bevisførelsen, som er nødvendigt for, at den ret, som sagen senere måtte blive indbragt for, kan danne sig en begrundet opfattelse af, på hvilket grundlag afgørelsen er truffet.

§ 3. Justitsministeren fremsætter i folketingsåret 2009-10 forslag om revision af retsplejelovens § 33 a som indsat ved denne lovs § 1, nr. 1.

10. I § 754, *stk. 1*, ændres »§§ 751 og 752« til: »§ 752«.

11. § 754, *stk. 2, 2. pkt.*, ophæves.

12. § 863, *stk. 2, 4. pkt.*, ophæves.

13. § 870 ophæves.

§ 2

I lov nr. 67 af 11. februar 2008 om ændring af retsplejeloven (Forsøgsordning med lydoptagelse af forklaringer i straffesager) foretages følgende ændring:

1. § 3 ophæves.

§ 3

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. juli 2010.

Stk. 2. Lydoptagelser foretaget i medfør af retsplejelovens § 33 a slettes 1 år efter sagens endelige afgørelse.

§ 4

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.